Ի. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 5306 — 14/27 ՅՈՒԼԻՍ 1903 — ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ — 3 ՃԷՍԱԶԻՐԻ ԷՎՎԷԼ 1321 — Ի. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 506

درعلیه‌ده غلطه ﴿ آره‌ولك ﴾ غزته‌سی ادارەخانەسی

Նամակ կամ որ եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԹԵՐԹԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ԳԱԼԻՍ, Ղալաթիա, Քամանցօ փողոց Թիւ 8

Les Annonces sont reçues
à la Direction du Journal "ARÉVELK,,
Galata, CONSTANTINOPLE

20 ՓԱՐԱ 20

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ եւ գաւառներու համար	տարեկան	140 դրշ
» » » »	վեցամսեայ	70 »
» » » »	եռամսեայ	40 »
Օտար երկիրներու համար	տարեկան	40 Ֆր.
» » »	վեցամսեայ	20 »

Դրամի փոխարէն փոսթայի փուլ կ'ընդունուի, 115 դրուշի փուլը 100 դրուշի հաշուով:
Տեղական Թղթատարի ծախքը բաժանորդաց կը վերաբերի:

Ծանուցմանց համար պէտք է դիմել ուղղակի խմբագրատուն:

20 ՓԱՐԱ 20

ԿՐԹԱԿԱՆ ԳՈՐԾԸ ԵՒ ԴՈԿԻՈՅ ՄԷՋ

Քաղաքիս մէջ լուրջ ջանքեր սկսան թափուիլ կրթական գործին շուրջը, ա՛յն ատենէն ի վեր երբ ա՛լ պայծառօրէն ըմբռնուեցաւ, մանաւանդ կրթասէրներու շրջանակին կողմէ՝ թէ ներկայ դարուս կեանքի պայքարը դպրոցի դեմնին վրայ փոխադրուած է, թէ սրտի եւ մտքի զուգընթաց մշակումը ա՛յնքան չահեկան ու սթիպողական է որքան անունդը ֆիզիքական կեանքի ապահովութիւնը համար: Մեր թափած ջանքերը սակայն հեռի էին մեզ առաջնորդելէ ա՛յն կրթին, նշանակէտին՝ որուն կը ձգտէինք եռանդով: Սա միակ պատճառով որ կրթական չէնքին նորոգութիւնը փոխանակ հիմէն սկսելու, մեր բոլոր բանդագրութիւնը կեղրոնացուցած էինք վերնայարկերու պճնազարդումին, առանց երբեք անդրադառնալու մեր ընթացքի անտեղիութեան վրայ:

Ահա՛ այս աչքառու օխալը ուղղելու համա՛ր էր որ կարգ մը ուսումնասէր անձնաւորութիւններ, յօտադրուած որչափ կայսերական կառավարութեան բարեացակամ տրամադրութիւններէն, նոյնչափ մըն ալ Առաջնորդարանի պաշտօնեութեան եւ ժողովուրդի աշակցութենէն, յաջողեցան իրագործել մանկապարտէզի մը հաստատման մտադրութիւնը: Այս նախաքայլին առջեւ կը ցցուէր նիւթականի երաշխաւորութեան անխուսափելի դժուարութիւնը, զոր լուծեցին ստորագրելով յանձնառագիր մը, որուն համեմատ, Օժանդակը իւրաքանչիւր անդամ կը պարտաւորուէր իր սեփական քսակէն վճարել տարեկան պիւտճէէն իրեն ինկած բաժինը, եթէ անակնկալ պատճառներ գային անկարելիութեան մատնելու առերեսներու գանձումը:

Օժանդակը, Գաւառ. Վարչ. Քաղաքական Ժողովին կողմէն հաստատուած կանոնագրով մը գործի սկսելէ առաջ՝ նկատի առաւ տարեթուական հաւասարութեան կամ անհաւասարութեան խնդիրը, եւ, կարծիքներու փոխանակութիւն կատարելով, ընդունեց տարեթուականներու հաւասարութեան դրութիւնը, այս վերջինիներուն քանակը որոշելով ոսկիուկէս, երեք բաժնեվճարով դանձելի: Մանկապարտէզի բացման հանդէսը տեղի ունեցաւ 1901, սեպտեմբեր 3ին, համեստ հանդիսութեամբ: Սեպտեմբեր 1ին պաշտօնի կոչուեցաւ Օր. Երանուհի Տէօլէթեան՝ իբր մանկապարիզպանուհի, եւ, մինչ Օժանդակ մարմինը օգնական-մանկապարիզպանուհի մը կը փնտռէր, Գէորգ էֆ. Փասպանեան յայտնեց թէ ինք, նորահաստատ մանկապարտէզին դրօշն ծածանելու մը ատաղձանելու փափաքով, յանձն կ'առնէ իր դուստրը՝ Օր. Վարդանոյշը ղրկել, այդ պաշտօնը ստանձնելու համար Օժանդակ մարմինը չնորհակալութեամբ ընդունեց այս առաջարկը, որ զինքը կ'ազատէր յարմարաւոր օգնական մը գտնելու յոգնութենէն: Յետոյ օժանդակ մարմնի իւրաքանչիւր անդամէն մէյմէկ ոսկի կանխավճար գանձուելով՝ անյապաղ կարաւուեցան կարգ մը յանձնարարութիւններ՝ մանկապարտէզի վերաբերեալ նիւթեղէններու մասին: Մանկապարտէզի, դերազանցապէս արդիւնաւոր այս հաստատութեան յառաջդիմութիւնը կասեցնող երկրորդ դժուարութիւնն էր համոզել ծնողքները, որ օգտուին նոյն յարկի ընձեռած առաւելութիւններէն: Ահա՛ այս աչխատութիւնն ալ ի գործ դրաւ Օժանդակը, զգացնելով չատերու նախնական հիմնաւոր կրթութեան բեղմնաւոր հանգամանքը: Զոհաբերուած ճիգերը արդիւնաւորուեցան ըստ բաւականին:

Ակէզ դատ, Օժանդակը փափաքելով աղքատիկ մանուկներն ալ մասնակից ընել նորահաստատ մանկապարտէզի արտադրած օգտակարութիւններուն, պաշտօնագրով մը խնդրեց Քաղ. Ժողովէն՝ ընտրել հինգ չքաւոր եւ ընդունակ արդաք, ձրիաբար կրթուելու համար մանկապարտէզի մէջ: Այս ընտրութիւնը կատարուեցաւ վիճակով՝ երկսեռ վեց աշակերտներու վրայ: Այսպէս մանկապարտէզը բոլորեց իր առաջին արդիւնաւոր չրջանը՝ 35-40 աշակերտներով: Անդրանիկ տարեվերջի քննութիւններն ու հանդէսը տեղի ունեցան 902 յունիս 16ի կիրակին, ուր, յայտագրի մը համեմատ, պզտիկները երգեցին ու արտասանեցին հետաքրքրաշարժ կտորներ, երկսեռ խիտ ու հոծ բազմութեան մը ծափերուն մէջտեղ. ներկաները մեկնեցան գոհ տպաւորութեան մը տակ՝ ցուցադրուած արդիւնքին ի տես:

Մխամեայ ելմտացոյցին մէջ—վաւերացուած Քաղաքական Ժողովի կողմէ—երեւցած բացը Օժանդակ մարմինը դրդեց իր սեփական քսակէն, նախապէս ստանձնած յանձնառութեանը համաձայն, եւ, երկու նոր անդամներու յաւելումէն ետք, Օժանդակը, երկրորդ տարեսկիզբին, վերստին ստորագրեց յանձնառագիր մը, որուն նայելով՝ իւրաքանչիւր անդամ կը խոստանար՝ իրեն ինկած բաժնի վճարումով՝ հաւատարակչռել Մանկապարտէզի տարեկան պիւտճէն, եթէ սա կարելի չէլլար հայթայթել սովորական հասոյթներով:

Մանկապարտէզի վերաբացման ատեն՝ Օժանդակ մարմինը կրթական այս հաստատութիւնը ժողովուրդի մէջ կարեւոր դասակարգին ալ մատչելի ընելու նպատակով, տարեթոշակի քանակը իջեցուց մէկ ոսկիի, եւ մանկապարտիզպանուհի օրիորդը վերահաստատեց իր պաշտօնին մէջ՝ ամոր ալեկից տալով երկու օգնականներ, Օր. Վարդանոյշ Փասպանեան ու Օր. Թագուհի Սագալեան, առաջինը՝ անենչան փոխարինութեամբ, իսկ երկրորդը՝ ձրի: Դասաւանդութիւնները սկսան, չարունակուեցան եւ աշակերտներու թիւը աստուարացաւ հետզհետէ: Որոշուեցաւ նոր տարուան առթիւ, դեկտ. 29 ի կիրակին ծառանդէս մը սարքել: Օժանդակ մարմինը սկզբան թէեւ վարանեցաւ այս հանդէսին մասնաքի դրամ սահմանել, որքան չահնդրական ձեռնարկ մը ըլլալու սպառնաքէն խուսափելու համար, նոյնքան ներկայ իսկապէս հետաքրքրաշարժ հանդէսը ժողովուրդի ամէն դասակարգերուն մերձենալի ընելու գաղափարէն մղուած: Ապա նկատելով սակայն որ չատեր պիտի հետաքրքրուին փոքրիկներու կատարելիք մանկավարժական փորձերով, եւ խառնիճաղանճ ու տարապայման բազմութիւն մը պիտի խռնուի հանդիսարանը, որ նեղ է արդէն, անպատեհ չգտաւ հանդիսականներէն գանձել նուէրներ՝ ի նպաստ Մանկապարտէզի:

Շքեղ հանդիսաւորութեամբ կատարուեցաւ ծառանդէսը: Պզտիկները, երգեհոնի ընկերակցութեամբ, երգեցին, դրաւիչ կտորներ արտասանեցին եւ պարեցին յաջողաբար: Երկսեռ բազմութիւնը որ բոլորովին դրաւած էր հանդիսասրահը, հիացումով կը հետեւէր ա՛յն վարժութիւններուն, զորս կը կատարէին պզտիկները գնահատելի յաջողակութեամբ, կիրթ կանոնաւորութեամբ: Գրեթէ երեք ժամ տեւեց այս հրահանգիչ ու հաճոյալի հանդէսը, որմէ գոյացաւ կլորիկ դումար մը:—Ներկայ տարեվերջին՝ աշակերտներու թիւը հասաւ 83 ի, 76 ը թոշակաւոր, իսկ 7 ը՝ ձրիավարժ:

Օժանդակ մարմինը ինչպէս նաեւ ժողովուրդը անպատում բերկրանքով ողջունեցին մանկապարտէզի երկրորդ տարեշրջանի լրանալուն առթիւ, յունիս 15 ի կիրակի օրը յաղթուած հանդէսը, որ սկսաւ Համիտիէ քալերգով: Ներկաները յոտնկայս ունկնդրեցին եւ ջերմագին մաղթանքներ ըրին Ն. Կ. Վեհափառութեան արեւշատութեանը համար: Յետոյ Օժանդակին քարտուղարը կատարեց ընթերցումը Մանկապարտէզի երկամեայ մանրամասն տեղեկագրին, որմէ քաղած ենք մեր վերեւ մէջ բերած ծանօթութիւնները: Կարդը եկաւ պրոբլիկներու, որոնք գովելի յաջողակութեամբ երգեցին հատընտիր հատուածներ եւ տրամախօսութիւններ արտասանեցին, պարեցին, մարմնակրթանքներ կատարեցին յաջողաբար: Ամէն ոք սքանչացումով կը համակուէր՝ դիտելով որ հազիւ 5-6 տարեկան տղաք յաջողած էին սահուն ընթերցանութեան մը հետ՝ իրագիտական բաղդատութիւններ ընել՝ յատակ աչխարհագրով: Ամէնէն ետքը Տ. Գէորգ Ծ. վրդ. խնամուած նախակրթութեան շահեկանութիւնը չօշափող հակիրճ բանախօսութեամբ մը փակեց հանդէսը, որ 3 ու կէս ժամ տեւեց: Այս տարի մանկապարտէզը ընծայեց 17 ընթացաւարտներ, որոնք պիտի կրնան, իրենց չամբուած մը աւարտ սնունդով, ուղղակի նախակրթարան մտնել, առանց ծաղկոցի տաժանելի չրջանը բոլորելու: Հարկ կա՛յ աւելցնելու թէ ժամանակի ի՜նչ մեծ խնայութիւն ձեռք բերուած է Մանկապարտէզի ձեռքով: Երանի՛ թէ չատեր թափանցէին այս անժխտելի ճշմարտութեան. այն ատեն մեր կրթական մակարդակը չա՛տ աւելի պիտի բարձրանար:

Յառաջիկայ տարուան համար եւս Օժանդակը մտածեր է նորանոր օգտակար կարգադրութիւններով օժտել մանկապարտէզը, մանկավարժական մեթոտի կիրարկումով նախակրթութեան լոյսի ծաւալումը աւելի երաշխաւորելու մտադրութեամբ՝ մեր բարքերուն մէջ:

Եւդոկիա — Մ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԱՆՏԱՌՆԵՐԸ

Մեր օրհնեալ կլիմային երկնապարգեւ շնորհներէն մէկն ալ անտառներն են:

Եւրոպական եւ ասիական երկիրներու մէջ գտնուած չատ մը անտառներ իրենց ընդարձակութեանը եւ գեղեցկութեանը կողմէ սուտ-գիւղացոյց են եւ տեսնելու արժանի:

Երկրագործական, արհեստական եւ վաճառականական տեսակէտներով անտառներու պէտքն ու օգտակարութիւնը մեծ է: Նաեւ յայտնի իրողութիւն մըն է թէ անտառները կը մաքրեն ընակավայրերու օդը, ապահովելով մարդուն առողջութիւնը:

Ամբողջ Թուրքիոյ մէջ 12 միլիոն հէքթար տարածութեամբ անտառներ ունինք, եւ սակայն մենք չա՛տ քիչ անտառ ունեցող երկիրներէ չա՛տ աւելի կ'օգտուին: Փայտահատները ուզած տեղերնէն կտրելով անտառը չաւերելու համար՝ կայս. բարեխնամ կառավարութիւնը անտառապահ պաշտօնեաներ կարգած է, որոնց մեծագոյն մասը ուսեալ են:

Մեծ անտառի ծառերը գլխաւորաբար կաղնի, նշդարի, կնձնի, եղեւնի, տօսպա, չագանակենի, հացենի եւ նոճի են. վայրի ձիթենին Արչիպեղագոսի եւ Միջերկրականի ծովեզերքը գտնուող անտառներուն մէջ կ'աճի: Իսկ՝ բարտին, լաստենին եւ ուռենին ցած ու խոնաւ տեղունքը կը բուսնին: Սօսին, թիրին, աքասիան, նոճին եւ բոնենին ալ՝ ծովեզերեայ տեղերը: Եւրոպական Թուրքիոյ էն անտառուտ տեղերը արեւելեան եւ հիւսիս-արեւմտեան ու հիւս. մասերն են: Շքոտրայի, Դոսովոյի, Մանասթրի, Սելանիկի, Սէրէզի, Տրամայի, Կիւմիւլճինէի, Բրուք Բիլիսէի եւ Զաթալճայի գաւառակներուն լեռներն ու բարձր դաշտերը եւ Ասիական Թուրքիոյ հիւսիսային, հիւսիսային-արեւելեան եւ արեւմտեան կողմերը չա՛տ մեծ ու հսկայ անտառներ կան: Դասթէմունիի, Տրապիզոնի, Պրուսայի, Այտընի եւ Աստանայի լեռները ու բարձր դաշտերը խիտ ընդարձակ եւ մեծ անտառներով չրջապատուած են: Հիճազի եւ Եէմէնի կողմերը մեծ անտառներ չկան, միայն Մէտինէի հիւսիսային կողմը կարեւոր անտառ մը կայ:

Տիգրիսի ափունքը գտնուած անտառները հազիւ թէ Պաղտատի ու Մուսուլի վառելափայտը կրնան հայթայթել:

Կաղնիի ծառերը Եւրոպական Թուրքիոյ մէջ մինչեւ 1516 մէթր բարձրութիւն ունեցող լերանց վրայ կ'աճին, իսկ Ասիական Թուրքիոյ մէջ՝ մինչեւ 1473 մէթր բարձրութեան վրայ: Տուրքերը ուղղակի կառավարութեան կողմէ կը գանձուին: Թուրքիա 3 միլիոն 90 հազար քառ. քիլոմէթր, այսինքն 309 միլիոն հէքթար տարածութիւն ունի, որուն 50 միլիոն հէքթարը սերմանումի, 50 միլիոն հէքթարը արօտավայրի, 12 միլիոնը հէքթարը անտառի, 2 միլիոն հէքթարը այգիի, պարտէզի եւ մրգաստանի յատկացուած է, իսկ մնացեալը՝ ջուրի, ճամբու, ամայատի, քաղաքի եւ բնավայրի:

Ա. ԵՍԱՅԱՆ

ՆԱՄԱԿ ՊԱՂՏԱՏԷՆ

Տեղւոյս Առաջնորդական խնդիրը.—Մերժողական պատասխան.— Պասրայի եկեղեցիին վիճակը.—Շինութեան յապաղման պատճառը:

ՊԱՂՏԱՏ, 19 յունիս

Տեղւոյս Առաջն. Տեղապահի խնդիրը հետզհետէ կը կնճռոտի, առանց վերջնական լուծման մը յանգելու: Արեւելեան 5253 թիւին Օրէնքներու չարքին մէջ եղելութիւնը պարզուած էր, յինքով տեղական Թղթակցութիւններու վրայ, թէ ինչո՞. Պաղտատցիները կը դժկամակին իրենց հոգեւոր հովիւ ունենալ այս ինչ վարդապետը՝ զոր Պասրիարքարանը յարմար կը տեսնի այդ պաշտօնին: Համառօտակի կուգանք սոյն հարցման պատասխանել: Ընտրութիւնը յանձին Տ. Վահան վրդ. Քէչիչեանի, առանց Գաւառական Ժողովին հաւանութեան, հապճեպով ընտրութիւն մըն էր. նախ պէ՞տք չէր տեղւոյս Ժողովին կարծիքը առնել: Հանգուցեալ Դաբրիել վրդ.ին մեկնումէն առաջ, անուղղակի կերպով թեկնածուելլալը կը յայտնէր տեղւոյս առաջն. ա՛թոռին, բայց մերժողական պատասխան ստացած էր: Այս պատճառաւ՝ անմիջական կերպով մերժողական հեռագիրները սկսան տեղալ Պասրիարքարան. արդէն զրկուած նամակներն ալ մերժուելուն պատճառը կը յայտնեն մանրամասնաբար: Երկրորդ՝ այս պայմաններուն մէջ որչափ աւելի իրենց համակրութիւնը գրաւած եկեղեցականի մը յանձնուն հոգեւոր հովութիւնը, այնքան աւելի յժգոյութեամբ աչքէն պիտի գտնուին՝ իրենց մարդասիրական նպատակները չարունակելու համար:

Սոյն գաղափարը կանուխէն յայտնած էինք Արեւելքի 5224 թիւին 10 մարտի թղթակցութեամբ: Մասնաւորապէս կերը. Կրօնական Ժողովին ուշադրութեանը կը յանձնարարենք սոյն խնդիրը, որպէս զի ուսեալ, զարգացած կղերական մը ղրկէ տեղս, ներկայ անկերպարան վիճակէն ազատելու համար թեմական գործերը, եռանուն ընտրելեաց ցանկ մը ղրկելով, ինչպէս ամէն գաւառներ կը կատարուի: Առաջնորդ մը դիւրաւ կրնայ ապրիլ հոս. Քաղաքական Ժողովն ալ բացառիկ դիւրութիւններ եւ ամսականի յաւելում կ'ընէ՝ բացի մասնաւոր նուէրներէն:

Կ'իմանանք թէ թուէս քանի մը օր առաջ նորէն հեռագրուած է Պասրիարքարան, միեւնոյն ատեն խնդրելով որ եռանուն ցանկ մը ղրկուի՝ ընտրութիւնը ըստ այնմ կատարելու համար:

Պասրայի եկեղեցիին քաջայուն վիճակին պատճառաւ՝ կրօնական արարողութիւնները դադրած են: Թէեւ նախկին Առաջնորդը կը պատրաստուէր վերաշինել զայն, մինչեւ իսկ նախնական նիւթերը պատրաստելով, բայց իր մեկնելուն առթիւ ստիպուեցաւ նոր Առաջնորդին վրայ ձգել շինութեան հոգը եւ հիմնաքարերու օծումը: Կարծեմ թէ քանիցս դիմած են Պատրիարքարան, բացառիկ հրաման խնդրելով հիմնաքարերու օծման՝ տեղւոյն հայ վիճակաւոր քահանայէն:

Եզրակացնելով մեր խօսքը, կը խնդրենք Ս. Պատրիարքէն որ հաճի իր ուշադրութիւնը դարձնել տեղւոյս հայ գաղութին վրայ, որ միշտ ալեկոծ գտնուած է իր տոհմային հաստատութեանց:

Հ. ԴԱՆԻԷԼԵԱՆ

ԳԱՒԱՌԻ ԿԵԱՆՔԸ

ԱՄԱՌՆԱՑԻՆ ՏԵՍԱՐԱՆՆԵՐ

Տարուան այս եղանակին մէջ մանաւանդ գիւղի դէմքերը չունին ձմեռնային ախուր դիմագծութիւնը, որ բնութենէն փոխ առած էին. իւրաքանչիւրին դէմքին վրայ ալ ժպիտը կը ճառագայթէ, եւ ամէնէն ծոյն անգամ կը ջանայ աչխատանքի բաժին մը ստեղծել իրեն համար, կարօտ ու խե՛ղճ չմնալու ցնցո՛ղ, սանմրկող մտածումէն մարակուած:

Դաշտը ձմրան թանձր պատանքէն մերկացած, քնքուշ բուսականութեան մը ծլարձակումը դեռ նոր նշմարելի, մի՛ր գիւղացիին ջղուտ բազուկները հոն փոխադրած էին արդէն լուծն ու արօրը, փոփկացնելու համար հողը, եւ մաքրելու համար զայն այն տարրերէն, որոնց գոյութիւնը պիտի խափանէր ցանուած սերմին աճումը. ու այդ մշակուած, դալարագեղ դաշտերն են որ ամրան մէջ կը ներկայանան դեղնած հունձքերով բեռնաւորուած եւ աչխատաւորներու հոլովը կէսկիտուած:

Դաշտը ամէնէն աւելի ամրան եռուզեռուտ գործունէութեան մը թատերաբեմը կը դառնայ. ընտանիքներ դուրս նետուած ցածկով խրճիթներու մռայլ ու խղդող մթնոլորտէն արգաւանդ տափաստաններու դիրքը, զգեխիչ թիլերով բուրումնաւետուած մաքուր կլիմայի մը կողդուրումը կ'ըմբոշխնեն, թէեւ քրտնցնող աչխատանքներու ճնշող բեռին տակ:

Արեւը, այդ կիզող արեւը, որուն ձիգ ճառագայթներուն տակ մանդաղներուն առած խաղտուն ցոլքերը կ'ընդնդշմարուին ամէն կողմէ, լերկ ու մերկ դաշտերուն մէջ ցանցնուած աչխատաւորներու գլխուն պատուհաս մը կը դառնայ ամրան: Ցերեկուան չողուն մանանանդ, երբ արեւը կրակ կը մաղէ երկինքէն, իսկապէս անտանելի կը դառնայ կեանքը՝ այս տափաստաններուն մէջ. այս պահուն զեփիւռի մը մեղմիկ հոսանքը որ պիտի պաղչակէ անոնց քրտնաղեղ ճակատը, եւ հեշտ զովութիւն մը պիտի ներարկէ վերնամաշկի ծակոտկէններէն ներս, ամէնէն աւելի ըղձանքով սպասուած բան է. առանց ասոր ալ սակայն, ժուժկալ բանուորներ խղդել կը ջանան այդ հեղձուցիչ կլիմային ընկճող ազդեցութիւնը, արագաշաղութեան մրցումով մը, կամ հաւաքաբար արտասանուած հմայքոտ խաղի մը արբշռող խաղերովը: Հետաքրքրական է դիտել այս պահուն սարսռացող հասկերը, որոնք անխնայ կոտորուելով իրենց ծղօտներէն, կու գան արցակներու վերածուիլ ըղդատներու կոչտ ու փայտրտ մասներուն մէջ՝ ուրիշ մը այդ ցիր ու ցան նետուած արցակներէն խուրձեր կը կազմէ, որոնք արեւուտար մանչեր իսկոյն կալը կը փոխադրեն. դաշտի այս աչխատութեան մէջ կանոնաւորութիւն մը կը տիրէ. ամէն մարդ կը ճանչնայ իր գործը եւ կը հնազանդի «օնճիին» (*) տուած հրամաններուն:

Ցորեկ աղջիկներ, որոնց խնայուած է այս ծանր չարչարանքը, պարտէզներու մէջ, տերեւախիտ ծառերու չուքին տակ, թուփ, ծիրան ու խնձոր կը ժողվեն, մէկ ծառէն միւսը քաշկռտուելով. ծիրներու ներս են անոնք, ու երեկոյին մարիկէն «ապրիս» մը խլելու անոնը, որ թառդրած է անոնց փափուկ լանջքին տակ, հանգիստի վայրկեաններն իսկ կը գողնայ: Անդին՝ դեռ կեանքի ամէնէն ազուոր ու վայելչաբար փիթիւմին մէջ գտնուող կնոջ մը—որուն այրը նժդեհ կեանքերու ամէնէն լպիրշն ապրած է ու կիսէ-կին, հաճոյք-հաճոյք իր անդգայն ուսանողներուն մէջ բոլորովին մոռցեր է իրենը—զմայլելի ձայն է որ կը կը լսուի թբրթռուն ու սրտակեղեք եղանակաւորումով մը. ծառաստաններու մէջ լուութիւն մը կը տիրէ. թռչուններ, որոնք առաւօտուն իրենց անուշ ճռուողումներով մեղեդիներու ամէնէն վսեմը կը հիւսին բնութեան տաճարին մէջ, հիմա ոսկեն հալածական, կանչն տերեւներու հովանիին տակ կը սպասեն, կառչած բարակ ճիւղերու, որոնց վրայէն քաղցրահամ պտուղներու այլազան առատութիւն մը ցուցադրուած է, եւ այդ խե՛ղճ կինը, այդ քահանայքին դժբաղդ զոհը, իր չուրջը տարածուող այս լութենէն քաջալերուած, խաղերուն ամէնէն յուզիչն ու հոգեցունցը ընտրած է իրեն համար, կարօտի հիւծումներու տակ տաւալտող հալուսաւ հոգիին ու սիրտին բովանդակ խռովքն ու բողոքի չեչոը դնելով այդ կանչին մէջ. «օխսը տարի կ'ընէ սա չէօլն ես գացեր. սա չէօլին լեռները թիւքէն ես բացեր. սադիի եարիդ քուրքն ես հագուցեր, սադիի եարդ ալ չատ ես լացուցեր. գիչեր ցերեկ հիչ չես ելլեր մացա, գլուխս վար դնեմ կու գաս ես բաղա, հէրամ ըրիր կերածս ու խմածս» եւայլն:

Գիչ մը վարը, գեղին եղերքին ոչխարներու խումբ մը, լեռներու առլէպ կողերուն վրայ կատարած թափառումներէն խոնջած ու հեւբտա, ապուշ նայուածքով մը ջրի յորձանուտ ընթացքը կը դիտէ՝ սրինգին միլամղձտ ազդեցութենէն դեռ նոր սթափած. մինչ հօտաղը անդին ուռենիի մը չուքին տակ անհոգաբար փռուած կը խորթայ արդէն, գլուխը քարի մը հանդիսացուցած:

Մինչ գիւղն դուրս այս ամէն կեանքոտ ոգեւորութիւնները կը տիրեն, գիւղը՝ մերկացած իր ընակչութեան մեծ մասէն, դաչտին հակապակերը կը ներկայացնէ մեղ ամրան մէջ. հոն՝ ամէնէն աւելի որայ կրող լաներուն ամապարանքոտ երթուղարձին է որ կը նշմարուի, զուտիկ արտասանութիւններ, բեռ կրող անասուններու ուղղուած, որոնք այդ աղոց բերնին զարդն են. հաղարաւորներով կրկնուած այն երեւոյթին առջեւ միշտ մեեւնոյն անտարբերներն են անոնք:

Քանի մը խոփած պառաւներ, որոնք արաւորին հացն ու ջուրը տեսնելէն աւելի խրտուիլակի դերը կատարելու համար տունը մնացած են, իրարու չուրջ կտուցուած, իրենց գարուն կեանքէն սիրուն դրուագներ կը պատմեն, մերթ եւս իյնալով փուռ խօսակցութեան մը—տակաւին բամբասանք— ցունցտ լաքիրինթոսին մէջ. յանախ աներես ճանճի մը տանց ժռուտ բերանին տուած անակնկալ եւ աղմկալից մէկ այցելութիւնն է որ կ'ընդհատէ այդ խօսակցութեան թելը:

Տիրող այս դանդաղ լռութեան մէջէն քիչ մը սուր ակնարկ մը իսկոյն կանգ կը կուչուի, որ անդամ մը երբ քաղել սկսին, ալ առանց դադարի պէտք է լրացնել. իրարու թուլամորթ կը ծաղրուին անհամ կատակներով, անոնք, որոնք այդ միջոցին մանգաղը ձգելով ջուր խմել կ'երթան, կամ կը հանդչին քիչ մը. իւրաքանչիւր «Օն»է վերջ կարճ դադար մը կը տրուի:

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹՈՒԹԸՆԸ (114)

ԹՕՐԹ ՕՆԷ

ԿԵԱՆՔԻ ՊԱՅՔԱՐՆԵՐԸ

ԱԼՔՈԼԱՎԱՃԱՌԸ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ԺԸ

—Օ՜հ, էթիէննէդ...

Քրիսթիան թեւերուն մէջ առած էր մանկամարդ կինը: Մեղմիւ ինքզինքը ազատելով ու Քրիսթիանէն հեռանալով ըսաւ էթիէննէդ.

—Իմ ըսածս ընտանեաբար վարուելու համար արուած նշան մը չէր... Մեր տեսդերը մնանք... չարժուձեւերու ալ պէտք չկայ... գոհ եմ գալուդ համար... Եռեւէդ մարդ պիտի ղրկէի: Հարկ է որ խօսակցինք իրարու հետ...

—Ի՞նչ բանի վրայ:

—Մեր կացութեան վրայ: Դուն տանանկ կը կարծես որ աղտ ենք հիմա: Բանի մը փոքր անցքեր պատահած են այն ատենէն ի վեր երբ հաճոյքը ունեցանք միասին կենակցելու: Դուն ամուսնացար: Ես ալ ամուսնանալու վրայ եմ:

—Անհեթե՛թ բան է:

—Անհեթե՛թ մի: Ուրիշներու դործերը դատելու այնպիսի եղանակ մը ունիս զոր կրնաս քու դործերուդ համար ալ կիրարկել:

—Ա՜հ, չատ կը ցաւիմ ըրածիս: Քեզի պէս ես ալ ամուսնանալու յարմար մարդ չեմ...

—Բոլորովին վստահ չեմ, գէթ ինծի վերաբերեալ մասին վրայ... կը պատրաստուիմ պատուական կին մը ըլլալու...

—Էթիէննէդ մի՛ արհամարհեր զիս, ըսաւ Քրիսթիան:

Պատկառոտ դիրք մը առաւ մանկամարդ կինը ու պատասխանեց,

—Սիրելիս, բոլորովին կը սխալիս, եթէ քու տեսակէտովդ կը դատես զիս... մտադիր եմ ուղիղ ընթացք մը բռնել կոմսին նկատմամբ...

—Շա՛տ լաւ... բայց... անցեալ օր ինչո՞ւ համար... ընդմիջեց Քրիսթիան բրտորէն:

—Ա՜հ, անցեալ օր վրաս յարձակեցար վայրի գազանի մը պէս... հաւատ՝ որ խելքս գլխէս գնաց... Մտքէս կ'անցնէր որ այդպիսի գաղափարներ պիտի ունենայիր... բանավարութենէ դուրկ ես դուն: Մերթ Սիպերիա կը ղրկես մարդիկը, զովանալու համար, ու յանկարծ, հրատոչոր վիճակի մէջ կը հանիս Ափրիկէէն... Լաւ պիտի ըլլար ճիդապէս գիտնալ թէ ի՞նչ է ուզածդ:

—Քեզ:

—Ինքզինքիս չեմ վերաբերիր ալ եւս:

—Ազատ ըրէ ինքզինքդ:

—Ինչո՞ւ համար:

—Ինծի հետ մեկնելու համար:

—Ահա՛ օրուան ծրագիրը:

Կարեկից նայուածքով մը դիտեց Քրիսթիանը: Իր փափուկ ձեռքով դղրեց անոր այտը:

—Օ՜ն, Քրիսթիանս, ատենը հասած է քիչ մը խօսական ըլլալու: Քու կնոջդ ացելութիւնը ընդունեցայ:

Քրիսթիան ոտքատնեցաւ, ակռաները սեղմեց ջղագծօրէն, ու ապշութեամբ դիտելով էթիէննէդը, ըսաւ.

—Համարձակեցա՛ւ հոս գալու:

—Այո՛ս բարեկամս, ձեր հօրը հետ... Քեզի չըսի՞ն:

—Զգուշացան ըսելու: Ի՞նչ, այդպիսի դիմում մը ընելէ չքաշուեցա՞ս:

—Բայց այո՛: Քու մտաւորական վիճակիդ վրայ մտահոգութիւն կը զգայն, գիտնալով որ այս կողմերը կը գտնուէի ես: Տիկին Վէրնիէ եկաւ խնդրել ինէ, որպէս զի ալ ես չտեսնեմ ձեզ ու դուռս փակեմ ձեր առջեւ...

Սրուն խուժեց Քրիսթիանի դէմքին վրայ:

—Տղու տե՞ղ կը դնեն զիս: Վրաս կը հսկեն. յիմարանո՞ց դնել կ'ուզեն: Ցիմա՞ր եմ մթէ:

—Ա՜հ, կենդ կը վախնայ որ չելլես խենթենաս:

—Ինչ որ պիտի պատահի, եթէ չարունակեմ ապրիլ իմ գտնուած պայմաններուս մէջ... Մարդ ըրէ էթիէննէդ... Անկարելի է որ իրաց այս վիճակը չարունակէ: Մարդ բնաւ պէտք չէ ճանչնայ իմ նկարագիրս, հաւատալու համար թէ կրնամ համակերպիլ անոնց վարած միջակորեակր դասակարգի յատուկ կանոնաւորու ու ձանձրանալի կենցաղին: Համբերութիւնս սպառած է ալ եւս: Նոյն իսկ մէկ ամիս չպիտի կրնամ հանդուրժել դատարկ օրերու երկարութեան եւ միօրինակ երեկոներու դանդաղութեան: Բոլոր այն անձերը որոնց մէջ կը գտնուիմ, համակերպած են պարապակ եղերու կրաւորական կեանքին... Ի՛ուտեն, կը խմեն, կը պառկին: Ու կը կարծեն թէ կ'ապրին անոնք: Ես չեմ կրնար ընել այդ բանը: Ինծի համար ուրիշ բան պէտք է: Գիւղքի, փոփոխութեան պէտք ունիմ. չեմ ուզեր որ վաղուան կեանքը երէկինին նմանի... Նորը, անտիպը, զուարճալին, ինքնաթիւը կը պահանջեմ, նոյն իսկ ի դին ամբողջ ունեցածիս: Այնպիսի ջղագրգռումի ու տենդոտ վիճակի մը մատնուած եմ որ կարող եմ կրակի տալ սունը, անոր այրիլը դիտելու հաճոյքն ունենալու համար:

(Շարունակելի)

(*) Հունձքը քաղելու ժամանակ դիւրութեան համար վարժ հնձողներէն մին, որ «օնճի» կը կոչուի, ամէնէն առաջ անցնելով՝ զանազան մասերու կը բաժնէ հունձքը. այդ իւրաքանչիւր մասը «Օն»

պիտի առնէ պատերազմն տակն ու անկիւնները ալքատցող սուսերներուն վրայ, որոնց իւրաքանչիւր շարժումը անվկտանգ սպառումներ կը մատնէ, ասոնք ալ նշանուած կամ սիրահարուած տղաք են, որոնց ամբողջ էութիւնը սիրոյ բոցերէն հրդեհուած, զիրենք նեարդ է փողոցներու անկիւնները մինակ... Նայուածքի մը, ակնարկի մը ի խնդիր։ Երջանիկ կենաց, որ աւա՜ղ, երազի մը նման արագ կը սահի։

Բիւկեան Ց. Խ. Դ.

Արտաքին Լուրեր

ՄԱՀ ԼԷՈՆ ԺԳ. ՊԱՊԻՆ

Կարտինալ Օրէլիա.—Պապին մարմինը.—Զմռսումը.—Գերմանիոյ կայսր.—Ֆրանսա.—Ընտրութեան արդիւնքը.—Պապական ընտրական ժողովին քարտուղարը.—Ժողովատեղին.—Ռամբոլլա կարտինալը.—Ս. Պետրոս.—Զանազան լուրեր։

Հռոմ, 22 յուլիս.—Առժամեայ Պապը կարծուածէն նուազ ֆեստաթարոյ է. կ'երեւայ թէ չատ կ'ուզէ հերքել իր մասին ըսուածները։ Մանուցուեցաւ թէ Օրէլիա կարտինալը քաղաքավարութեամբ խնդրած է Ռամբոլլա կարտինալէն որ չհեռանայ Վատիկանէն։ Ամէնուն հետ ալ քաղցրութեամբ ու աղնուութեամբ կը վարուի, ինք որ Վատիկանի մէջ մեծ զարմացում կը պատճառէ։

—Լէոն ԺԳ.ի դիւանը ու զմռսումը որ երէկ ժամ 4ին սկսած էր, ժամ 9½ին աւարտեցաւ։ Քիչ վերջը Վատիկանի կառք մը Պապին փոքրիկը, տուփի մէջ դրուած, տարաւ Սէն-Վէնսան եւ Անասթաղ եկեղեցին, ուր նկատդին մէջ պիտի պահուի, ըստ սովորութեան։ Երէկ իրիկուն երբ Պապին մարմինը պիտի հագուեցնէին, տեսան թէ հագուստները կը գտնուէին սենեակ մը որ կնքուած էր։ Հարկ եղաւ Օրէլիա կարտինալէն արտօնութիւն ուզել՝ կնիքը բանալու համար։

—Լէոն ԺԳ.ի մարմինը, արարողութեան համաձայն հագուած, տարուեցաւ գահոյքի սրահը եւ դրուեցաւ զարդարուն անկողնի մը վրայ, գահին տեղը՝ ամպհովանիի մը տակ։ Այս առտու կարտինալները, դեսպանատան մարմինը, Հռոմի ազնուականութիւնը եւայլն պիտի այցելեն Լէոն ԺԳ.ի մարմինը։ Անկողնին կարմիր սնդուսով ծածկուած է եւ չորս կողմը խոշոր կերոններ կը վառին։ Պապին գլուխը՝ մութ կարմիր ու եղերքը կնքուած մի մուշտակով խոյր դրած, կը հանգչի երկու բարձերու վրայ՝ կարմիր սնդուսէ։ Դէմքը որ երէկ, զմռսումէն առաջ կնճռկուած էր, իր պայծառութիւնը վերստացած է։ Աչ կողմը փոքր սեղանի մը վրայ կայ Քրիստոսի արձանը մտաղէ եւ երկու ջահեր։ Կղերականները ու ազնուական չորս պահակներ միշտ կը հսկեն։ Այս վերջինները պաշտօնական համազգեստ կը կրեն, սուրի գօտիին եւ սուրին ծայրը սեւ շղարշներով։ Վատիկանի թանգարանին տնօրէնը Պապին դէմքին ու աջ ձեռքին կղզայարը առաւ։

—Լէոն ԺԳ.ի մարմնոյն զմռսումը կատարեց տոքտ. Լաբրոնի՝ Վատիկանի բժիշկներէն չորսին հետ։ Արարողական պայմաններուն համաձայն, Պապին սիրտը, ստամոքսը, աղիքները եւ այլն պէտք է հանուին ու մասնաւոր տեղ մը պահուին։ Երակներուն մէջ հականէխական դեղեր ներարկելով եւ մլուս կողմէ փոքրիկը հանելով։ Այդ դժուարին գործողութիւնը քանի մը ժամէն աւարտեցաւ։ Նախ ձախ կողմի քնաբեր շնչերակէն ատիճանաբար ներարկեցին ալքօլի մէջ հալած «սիւպլիմէ-քորոզիվ», այն կերպով որ այդ դեղը բոլոր երակներուն մէջ թափանցէ։ Ցետոյ դուրս հանեցին փոքրիկը։ Անոնց տեղ դնեցին բամպակներ որոնք անուշաբոյր հոտերով խառն «սիւպլիմէ քորոզիվ»ի եւ «Ֆորմոլի» մէջ թաթխուած էին։ Փոքրիկը դրուեցաւ բիւրեղէ խոշոր ամանի մը մէջ որ ապահովական դեղով մը լեցուած էր։ Փոքրին վրայ բացուած ճեղքը կարուեցաւ. յետոյ մարմինը դեղերով լուացուեցաւ եւ երիկներով փաթթուեցաւ. որոնք անուշահոտ նիւթերով օծուեցան։ Ապա մարմինը հագուեցուցին եւ անկողնին վրայ դրին։

—Բժիշկները երբ Պապին կուրծքը բացին, հեղուկ մը դուրս եկաւ, ինչ որ ցոյց կու տայ ջրային թոքաբորբը։ Թոքերը քննուելով հաստատուեցան թէ ալ թոքին սորին ըլթակը կործրացած է՝ պարագայ մը որ բորբոքումը կ'ապացուցնէ։ Ակէ հաստատուեցաւ որ բժիշկներուն ախտաճանաչութիւնը ճիշդ էր՝ այսինքն թէ Պապը ջրային թոքաբորբով խառն թոքաբորբէ վարակուած է։

—Վատիկանի եւ դիւանագիտական շրջանակներուն մէջ շատ կը խօսուի այն պարագային վրայ թէ Վիլհելմ կայսրը եւ ֆոն Պիւլով կոմսը յանձն հեռագիր կը Օրէլիա կարտինալին։

Բարիզ.— Ֆրանսացի կարտինալները կը պատրաստուին Հռոմ ուղեւորելու։ Ասոնք են Ռիշար, Ռուլլէ, Բէրրօ, Լանժենիէօ եւ Լապորդէ։

Վիեննա.— Աւստրիա-Հունգարիան ներկայացնող հինգ կարտինալները կը պատրաստուին Հռոմ ուղեւորելու։ Ասոնց երկուքը զերման են՝ Վիեննայի արքեպիսկոպոս Մոնսէնեէօր Կրուշա ու Սալցպուրկի արքեպիսկոպոս մոնսէնեէօր Բաթխերլէր։ Մէկը՝ հունգարացի Կրանի արքեպիսկոպոս մոնսէնեէօր Վացարի, մէկը՝ լեհ Քրաքովիայի արքեպիսկոպոս մոնսէնեէօր Բուշինա եւ հինգերորդն ալ չեհ՝ Բրակայի արքեպիսկոպոս մոնսէնեէօր Սքրպէնօքի։ Ասոնցմէ Սալցպուրկի արքեպիսկոպոսը, մեկնելէ առաջ, Ֆրանց Եոսէֆ կայսեր պիտի ներկայանայ։ Հինգն ալ արդէն մտերմական յարաբերութիւններ հաստատած են Վիեննայի պապական նունբարկին հետ որ բաւական ատենէ ի վեր հմուտ է Աւստրիոյ կառավարութեան փափաքներուն։ Պապական ընտրութեան ժողովին մէջ ատոնք հաւանօրէն պիտի համաձայնին Գերմանիոյ երկու կարտինալներուն՝ մոնսէնեէօր Ֆիշերի եւ Բոբի հետ, եւ պիտի աշխատին Երրեակ Զիւնակցութեան ընտրելիին համար՝ որ է Սէրգիֆիսօ Վանուտէլլի կարտինալը, եթէ խելութիւնը արգելք մը չէ. եթէ ան ալ չըլլայ՝ Ալիպրդի կարտինալին համար, որուն միայն սա դիտողութիւնը կարելի է ընել թէ տակաւին չատ երիտասարդ է։ Երրորդ զերման կարտինալ մըն ալ կայ՝ մոնսէնեէօր Շեթայնհուպէր որ Հռոմ կը ընակի. ատիկա իբրեւ ժէզուիթի եւ պավիէցցի, համամիտ չէ զերման կառավարութեան, որով աւելի Ռամբոլլա կարտինալին նպաստաւոր կը նկատուի։

Հռոմ.—Պապական ընտրական ժողովին քարտուղար ընտրուեցաւ ազնուական եկեղեցականներու կաճառին նախագահը՝ մոնսէնեէօր Մէրրի Տէլ Վալ։ Ռամբոլլա եւ Օրէլիա կարտինալներուն ընտրելին էր մոնսէնեէօր Կասպարի։ Նորընծիր քարտուղարը երբեմն բարեկամն էր Ռամբոլլա կարտինալին, բայց յետոյ անոնց յարաբերութիւնները ցրուացան։ Մոնսէնեէօր Մէրրի տէլ Վալ ուժի դէմ քսան ձայնով ընտրուած է։

—Պապական ընտրութեան ժողովին խուցերուն չինութիւնը փութով առաջ կը տարուի։ Լէոն ԺԳ. ընտրութեան ատենի յատակաձեւերը ընդունուեցան։ Ճարտարապետները կ'աշխատին որ այդ տեղերը հանգստաւէտ ըլլան եւ համապատասխանեն առողջապահական կանոններուն։ Խուցերը հիմա չորս բաժանում պիտի ունենան՝ կարտինալին, քարտուղարին, սպասաւորին եւ ճաշարանի համար։

—Ս. Պետրոսի հրապարակին վրայ ոգեւորութիւնը կը շարունակէ։ Եկեղեցիին ներսը՝ Ս. հաղորդութեան մատուռին մէջ մահարեմին չինութիւնը բաւական առաջացած է։ Պապին մարմինը երեք դագաղներու մէջ պիտի դրուի՝ առաջինը նոճիի փայտէ, երկրորդը կապարէ եւ երրորդն ալ ընտրելիէ, ներսը ու դուրսը կարմիր թաւիշով պատած, որուն վրայ կայ Բէչչի ընտանիքին զինանշանը։ Պապին մարմինը Ս. Պետրոս դտնուած ատեն, եկեղեցին առուրնէէ մինչեւ իրիկուն բաց պիտի ըլլայ ժողովուրդին. իսկ իրիկուան ժամ 4էն 6, մասնաւոր հրաւէր ունեցողներու համար։ Ութ հարիւր զինուորներ եւ հեծելազօրքի երկու դուռմարտակներ պիտի հսկեն բարեկարգութեան վրայ։ Ինը օրուան միջոցին Հռոմի բոլոր եկեղեցիներուն զանգակները առտու եւ իրիկուն քառորդ մը աւելի պիտի հնչեն։

—Լէոն ԺԳ. մեռած օրուան առտուն խօսակցեր է իր արտաքին գործոց նախարարին հետ։ Ռամբոլլա կարտինալը Պապին մօտենալով ներում խնդրեր է իր պաշտօնին մէջ ակամայ գործած սխալներուն համար։ Լէոն ԺԳ. պատասխաներ է.—«Ի՛նչ բան կայ ներելու։ Միթէ երկուքս ալ ուղղամտութեամբ չաշխատեցանք Աստուծոյ պաշտամունքին եւ եկեղեցիին օգտին համար։»

—Լէոն ԺԳ. չկրցաւ բոլորովին Ս. Պետրոսի չափ պաշտօնավարել, վասն զի տասնըմէկ օր պակաս մնաց։ Օգոստոս 1ին հանդէս մը պիտի կատարուէր այդ դէպքին յիշատակին համար։ Աւանդութիւնը կ'ըսէ թէ Պետրոս առաքեալ քրիստոնէական թուականին 42րդ տարին յունուար 18ին Հռոմ ժամանեց եւ 67 յունիս 29ին նահատակուեցաւ, որով քահանայապետի պաշտօն վարեց 25 տարի, 5 ամիս ու 11 օր։ Լէոն ԺԳ. ընտրուեցաւ 1878 փետրուար 20ին եւ մեռաւ 1903 յուլիս 29ին, որով ճիշտ 25 տարի եւ 5 օր պաշտօնավարեց. հետեւաբար 11 օր կ'ուզէ Պետրոս առաքեալին չափ պաշտօնավարած ըլլալու համար։ Մինչեւ հիմա Պիոս Թ. միայն այդ չափը անցաւ, վասն զի 31 տարի, 7 ամիս ու 22 օր պաշտօնավարեց։

—Հռոմի մէջ կայ նաեւ Վատիկանի զուիցերիացի պահակներու խնդիրը։ Թէեւ կ'ըսուի որ Օրէլիա կարտինալը զանոնք պիտի արձակէ, սակայն հաւանական չի նկատուիր։ Հիմա Հելվետիոյ այդ անձնուէր զաւակները ուրիշ մտածում մը ունին։ Հին սովորութեան մը համաձայն, նոր Պապը իր գահակալութեան առթիւ ատոնց իւրաքանչիւրին ատիճանին համաձայն դրամական պարգեւ մը կուտայ՝ երեք ամսաթոշակի համեմատութեամբ։ Լէոն ԺԳ. այդ սովորութիւնը չգործադրեց, որով դժգոհութիւն մը ծագեցաւ։ Զուիցերիացիները կը մտածեն թէ նոր Պապը իր նախորդին օրինակին պիտի հետեւի թէ ոչ։

Լոնտոն.—Անգլիոյ թագաւորը յանձնարարեց Իրլանդայի նախարար Պ. Ուինդեմի որ Պապին մահուան առթիւ, Լոկ կարտինալին միջոցաւ, իր ցաւակցութիւնները յայտնէ կարտինալներու ժողովին։

—Ուէսթմինսթրի թեմին փոխանորդը որ Վոկան կարտինալին մահէն ի վեր, նոյն թեմը կը վարէ, հրամայեց երեցփոխունները օր հոգեհանգիստ կատարել Լէոն ԺԳ.ի համար։ Իրլանդայի կաւակցութիւնը ցաւակցութեան ուղերձ մը քուէարկեց Պապին մահուանը առթիւ։

Հռոմ.—Ռուսական Սէնթ-Սթանիսլաս եկեղեցիին մէջ, Լէոն ԺԳ.ի համար հոգեհանգիստ պիտի կատարուի, որուն ներկայ պիտի գտնուին Հռոմի ու Վատիկանի ռուս դեսպանները՝ իրենց բոլոր պաշտօնականներով։ Օտար երկիրներու ռուս եկեղեցիներուն մէջ ալ նոյնը պիտի ըլլայ։ Շատ կը դիտուի այն պարագան թէ Ռուսիա միւս աէրութիւններէն առաջ ծանուցած է այդ արարողութիւնները։

—Անգլիոյ կաթոլիկ եկեղեցիներուն մէջ աղօթքներ պիտի ըլլան նոր Պապին ընտրութեանը համար։

Պերլին.—Գերմանիոյ թերթերը եւ մասնաւորապէս պաշտօնական Նորտ Տոյչէ Ալկեմայնէ Զայթունկ կ'ընդունին Լէոն ԺԳ.ի քաղաքականութեան անագին դերը Գերմանիոյ հանդէպ եւ կաթոլիկութեան կարեւորութիւնը՝ իբրեւ սատար մը Գերմանիոյ կայսրութեան մէջ։ Ընկերվարականներուն թերթը՝ Վորվէրց ալ կը գովէ Լէոն ԺԳ.ը, լսելով թէ Նշանաւոր Պապ մը եղած է իր ճարտար քաղաքականութեամբը։

Վիեննա.—Աւստրիոյ բոլոր թերթերն ալ ընդարձակ յօդուածներով կը գովեն Լէոն ԺԳ.ի բարձր կարողութիւնները եւ ցոյց տուած գործունէութիւնը եկեղեցական ու ընկերական կռուանին վրայ։

Հռոմ.—Ս. Պետրոսի եկեղեցիին մէջ եւ հրապարակին վրայ փայտէ անջրպետներ կը շինուին՝ ամբոխին երթեւեկութիւնը դիւրացնելու նպատակով։

—Ստոյգ աղբիւրէ կը ծանուցուի թէ Լէոն ԺԳ.ի փոքրոտիքը Սէն-Վէնսան եւ Անասթաս եկեղեցիին նկուղը փոխադրուեր է նոյն իսկ իր փափաքով։ Ատոր պատճառն ալ այն է որ աւանդութիւնը ձեռքէ չի հանուիր, որով Պապը Բուրիոնալի պալատան մէջ մեռած կը նկատուի։ Լէոն ԺԳ.ի մարմինը, իր փափաքին համաձայն, պիտի թաղուի Սէն-Ժան-սը Լաթրանի եկեղեցիին մէջ։ Պապին Մարմինը, այս իրիկուն, գահոյքէ դասի՝ հանդիսաւորապէս պիտի փոխադրուի Ս. Պետրոս եկեղեցին։ Այդ արարողութեան բոլոր կարտինալները, եկեղեցականները եւ դեսպանները ներկայ պիտի գտնուին՝ այս վերջինները «Ֆրաք» հագած։

—Զմռսումին ատեն բժիշկները չատ աշխատեցան սովորական դէմքը տալու Պապին, վասն զի չափազանց նիհարցած էր։ Բժիշկները դիտնականութեան արդիւնքը ու հիւանդութիւնը տեղեկագրեցին եւ կնքուած պահարանի մը մէջ դնելով յանձնեցին Ռամբոլլա կարտինալին որ արձանագրութեանց դիւանին մէջ պահել տուաւ։ Օրէլիա կարտինալը խնդրեց բժիշկներէն գաղտնի պահել Պապին հիւանդութիւնը, սակայն ամէն ոք գիտէ թէ հիւծախտային հիւանդութիւն մըն էր, ուրկէ Պապը վարակուեցաւ ուխտաւորներ ընդունած պահուն։ Վատիկանի մուտքը խստիւ արգիլուած է՝ նոյն իսկ տոքտ. Մածձոնիի։ Այդ արգելքը աւելի խստիւ պիտի գործադրուի, երբ Պապին մարմինը Ս. Պետրոս փոխադրուի։

—Բանի մը լրագիրներ ծանուցին թէ Թուրինոյի արքեպիսկոպոս մոնսէնեէօր Ռիչէլմի Լէոն ԺԳ.ի մահը պիտի ծանուցանէ Վիքթոր Էմմանուէլ թագաւորին։ Ուրիշ լրագիրներ ալ ըսին թէ կարտինալներու ժողովը պաշտօնապէս պիտի ծանուցանէ Իտալիոյ կառավարութեան։ Վատիկանէն առնուած տեղեկութեանց նայելով, Վատիկանի ոստիկան-զինուորներու սպայ մը Պապին մահը ծանուցեր է Իտալիոյ կառավարութեան ներկայացուցիչ գոմիսէրին Վատիկանի մէջ։ Կ'երեւայ թէ կարտինալներու ժողովը ասկէ աւելի բան մը պիտի չընէ, ինչպէս եղած է Պիոս Թ.ի մահուան ատեն։

Նաբոլի.— Այս տեղի քաղաքապետութեան Խորհուրդը գումարուեցաւ՝ Լէոն ԺԳ.ի մահուան առթիւ կատարուելիք հոգեհանգստեան արարողութեան պատրաստութիւնները տեսնելու։ Բայց ընկերվարականները խափանեցին վիճաբանութիւնը. աղմուկը չտցաւ եւ նիստը դադրեցաւ։

Մատրիտ.—Սպանիոյ մէջ Պապին մահը ենթադրուածէն աւելի ցաւ պատճառեց, մանաւանդ կառավարական բարձր շրջանակներուն մէջ։ Ընդհանուր փափաք մը կայ որ նոր Պապը շարունակէ Լէոն ԺԳ.ի բարեացակամ քաղաքականութիւնը։

Վիեննա.— Ալկեմայնէ Քորէսբոնտենց կը հերքէ այն լուրը թէ Աւստրիա իր «Վէթօ»ի իրաւունքը պիտի գործադրէ, եթէ Ռամբոլլա կարտինալը Պապ ընտրուի։ Նոյն թերթը կը յայտարարէ որ Աւստրիա զգուշաւոր ընթացքի մը պիտի հետեւի պապական ընտրութեան ժողովին հանդէպ։

Բարիզ.—Վատիկանի ֆրանսական դեսպան Պ. Նիդար, Ֆրանսայի կառավարութեան կողմէ, ներկայ պիտի գտնուի Պապին յուղարկաւորութեան։ Պ. Լուպէ ալ իր հետեւորդներէն երկու սպաներ պիտի ղրկէ։

ԱՆԳԼԻԱ

Խորհրդարանին լուծումը.—Քուէարկուած առաջարկ մը.—«Բիւնարս» տոգեհնալին ընկերութիւնը.— Դրաւուած կղզիներուն տուրքը։

Լոնտոն, 21 յուլիս. — Թայմզ կ'ըսէ թէ, պաշտօնական շրջանակներու մէջ կը կարծուի թէ Խորհրդարանը պիտի լուծուի յառաջիկայ նստաշրջանին սկիզբը, եւ թէ երեսփոխանական ընտրութիւնները յառաջիկայ մարտին տեղի պիտի ունենան։

—Երեսփ. Ժողովը 68ի դէմ 118 ձայնով քուէարկեց պատերազմական նախարարութեան Պոռտրիքի առաջարկը, այն է խարար Պ. [illegible] մը՝ զինուորական հինգ միլիոն ոսկիի [illegible] կան աշխատութեանց համար, եւ երրորդ ընթերցումով ընդունեց իրլանդական հողային օրինագիծը։

—Անգլիական կառավարութեան ու Բիւնարս ընկերութեան միջեւ կնքուած նոր համաձայնութեան հանգամանք, այդ չոգենաւային ընկերութիւնը կարեւոր գումար մը պիտի ընդունի, այն է մէկ միլիոն անգլիական ոսկիէն աւելի, գրեթէ բաւարար երկու նոր չոգենաւերու շինութեան համար։ Բիւնարս պիտի ընդարձակէ ու պիտի բարւոքէ անդրատլանտեան թղթատարական սպասարկութիւնը։

—Պրիթիշ Նորթ Պորնէօ Բրմբէնիի երբէկի նիստին մէջ բաժնեէր մը զարմանք յայտնեց որ վարչական Խորհուրդի տեղեկագրին մէջ ո եւ է ակնարկութիւն չէ եղած Մ. Նահանգաց կողմէ ընկերութեան՝ այսինքն Անգլիոյ պատկանող կղզիի մը գրաւման մասին։ Ժողովին նախագահ եւ Խորհրդարանի անդամ Պ. Մարթէն պատասխանեց թէ արտաքին գործոց պաշտօնարանը գացած եւ ուշադրութիւն հրաւիրած էր այդ իրողութեան վրայ։ Նախագահը յայտարարեց թէ խնդրոյ առարկայ եղող կղզիներու դրաւումը կարեւորութենէ զուրկ էր, քանի որ անոնք քսանչինգ տարիէ ի վեր ներսի վրայ ձգուած էին ընկերութեան կողմէ եւ արժէք չունին։ Ընկերութեան անօրէնը աւելցուց թէ Մ. Նահանգները մտադիր չեն այդ կղզիները կցել Մ. Նահանգաց. այլ եղածը պարզ թիւրիմացութիւն մըն է որ պիտի լուսաբանուի երկու կողմէն տրուած բացատրութիւններով եւ Մ. Նահանգաց կողմէ ետ կենալով այդ կղզիներու վրայ ո եւ իրաւունք ունենալէ։

ՄԱՆՉՈՒՐԻԱ

Ռուսիա եւ Ճաբոն.—Զգուշացած յարաբերութիւններ։

Բէքին, 20 յուլիս. — Դեսպանատանց մէջ կը ծանուցուի թէ ճաբոնական կառավարութիւնը հարցումներ ուղղեր է Բեռլինի կառավարութեան, ամիսական կերպով լուծելու համար սա խնդիրը թէ պէտք է պահպանուի խաղաղութիւնը։ Ռուսական դեսպանատան մէջ կէս-պաշտօնապէս կը ծանուցուի թէ պատերազմը մօտալուտ է։ Զինկ իշխանը կը յայտարարէ թէ կը յուսայ խաղաղական լուծում մը ձեռք բերել։

ՌՈՆԿՈՅԻ ԴՈՐՄԵՐ

Կես-պաշտօնական զեկոյց մը.—Ռոնկոյի վարչական կազմակերպութեան ծրագիր մը.

Գրիւսել, 21 յուլիս. — Էնեբերգսեն Պեյմ հետեւեալ կէս-պաշտօնական զեկոյցը կը հրատարակէ.—«Կարգ մը պաշտօնակիցներ աղմուկ կը յարուցանեն Լոնտոնէն բարձրեալ լրագրի մը ուղղուած հեռագրի մը շուրջը, որուն համաձայն, Լէոպոլտ թագաւորը Պերլինի դաշնագիրը ստորագրող տերութեանց հաւանութեան ենթարկեր է Ռոնկոյի վարչական կազմակերպութեան ծրագիր մը, եւրոպական քննիչներով։ Հարկ կայ ըսելու թէ այս աղմուկին պէտք չէ հաւատ ընծայուի եւ թէ խնդրոյ առարկայ հեռագիրը նպատակաւոր է։»

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ

Զերբակալութիւն մը օտարջը.—Անկարգութիւններ սեւամորքներու դէմ։

Ուաշինկթըն, 21 յուլիս.—Նիւ-Եորքէն Մորենկի Լիսթրի ուղղուած հեռագիր մը կը ծանուցնէ նաւատերերու սէնթքային կազմակերպիչ Պ. Տրէսըրի ձերբակալութիւնը։ Այս վերջինը փեսան է Պ. Ժօրժ Վանտէրպիլթի։ Անգլիական լրագիրներուն քաջատեղեակ հեռագիրներուն նայելով, Պ. Տրէսըր ամբաստանուած է պաշտօնին մէջ դեղծում եւ խարդախ սընանկութիւն ըրած ըլլալու յանցանքով։ Պ. Տրէսըր, որ յանձնի Բարիզ կը ընակի, այս պահուս Նորվեկիա կը ճամբորդէ, բարիզեան օրագրողի մը խօսքին նայելով, որ այս պատասխանը ստացած էր՝ ձերբակալելին տունը ներկայացած ատեն։ Միւս կողմէ Նիւ-Եորֆ-Հերըլտ տեղեկութիւն չունի այս ձերբակալութեան վրայ։

—Սեւամորթներու դէմ նոր եւ ծանր անկարգութիւններ տեղի ունեցեր են Ուիլմինկթընի (Տըլէուէր) մէջ։ 5000է աւելի Ամերիկացիներ, սեւամորթ մը Լինչի օրէնքին ենթարկելու յանցանքով մը ամբաստանուած Սրթուր Քորուէլ անուն մարդու մը ազատ արձակումը ձեռք ձգելէ յետոյ, թալլեր են սեւամորթներու թաղը։ Քորուէլ յաղթանակով տարուեր է, բոլոր սեւամորթները խարազանուեր են «սեւամորթները Լինչի ենթարկենք» աղաղակներով։

ՌՈՒՍԻԱ

Ռուս վաճառականութիւնը.—Նեռածումները։

Բեռլասպուրկ, 21 յուլիս.—Լրագիր մը այսօր կը հրատարակէ Եւրոպայէն Ռուսիա ներածուած ապրանքներուն մասին տարադրութիւններ, ինչպէս նաեւ օրինական միջոցներ՝ պաճարտիտ առաջը առնելու համար։ Այս միջոցները 1904 հոկտեմբեր 10էն սկսեալ պիտի գործադրուին։

ԱՆԹԻԼԵԱՆՆԵՐԸ

Սուցիրիէի բորբոքումը. — Երկրաշարժի ցնցում։

Սեն-Վենսան, 21 յուլիս.—Սուցիրիէրի մէջ թեթեւ բորբոքում մը պատահեցաւ կիրակի առտու ժամը եօթին։ Խառնարանը ծուխ արձակեց ամբողջ օրուան մէջ։ Ո եւ է վնաս չկայ։ Յուլիս 21ի առտուն, ժամը 1ը 40 անցած, երկրաշարժի չատ բուռն ցնցում մը զգացուեցաւ. վնաս չկայ։ Սաստիկ ջերմութիւն կը տիրէ։ Սէն-Թոմասի Թայմզի թղթակիցը միայն երկրաշարժի ցնցումին վրայ կը խօսի իր հեռագրին մէջ։

ԵՐԷԿՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀՌՈՄ, 25 յուլիս.—Օսմ. արժեթուղթ ունեցող Իտալցիներու պատուիրակները միաձայնութեամբ հաւանեցան B, C եւ D սէրիներու միացումին եւ երկաթուղիի պարտաթուղթերու մասին ըլլալիք փոփոխութեանց։

—Վատիկանի օտար դեսպանները, այսօր, ներկայացան կարտինալներու ժողովին։ Բորդօլալի դեսպանը որ դեսպանական մարմնոյն երէց անդամն է, բանախօսութիւն մը արտասանելով յոյս յայտնեց թէ Աստուած պիտի ներշնչէ կարտինալներու ժողովը՝ Պապին ընտրութեանը համար որ կոչուած է պահպանել եկեղեցիին փայլը եւ հարկ եղած միջոցները ձեռք առնել, կիրքերը խաղաղելու եւ հոգիները հանդարտեցնելու։ Օրէլիա կարտինալը պատասխանելով ըսաւ թէ կարտինալներու ժողովը երբ Պապին ընտրութեանը ձեռնարկէ, անշուշտ Աստուած պիտի օգնէ՝ կատարելու այդ ծանր գործը։

—Իրիկուան Պապին մարմինը Ս. Պետրոս եկեղեցիին մէկ մասուռը տարուեցաւ որուն դրան վրայ մասնաւոր տեղ մը դրուեցաւ։ Այդ արարողութեան ներկայ գտնուեցան կարտինալները, դեսպանները եւ երկու հազարէ աւելի հրաւիրեալներ։

—Պապին փոքրոտիքը պարունակող տուփը մոնսէնեէօր Մարծոլիին ու Անճէլիի առաջնորդութեամբ կառքով տարուեցաւ Սէն-Վէնսան եւ Անասթաս եկեղեցին, ուր տուփը ընդունուեցաւ եկեղեցիին երէցին եւ ուրիշ կղերականներու կողմէ։ Յետոյ դրուեցաւ մատուռի մը մէջ. այսօր պիտի ամփոփուի խորանին աջ կողմը՝ պարին մէջ։

Պերլին.—Պապը, մեռնելէ քիչ առաջ, ըսեր է Օրէլիա կարտինալին որ տաղնապալից վայրկեաններու մէջ հարկ եղած հաստատամտութիւնը ունենայ։

—Օրէլիա կարտինալը հիւանդ կ'երեւայ։ Ըսեր է Մարբիլլա կարտինալին թէ կը յուսայ որ Պապին ընտրութիւնը չուշով կը կատարուի, վասն զի իր հիմակուան պաշտօնը չատ դժնդակ է։

—Տոքթ. Մածձոնի պապական սնտուկէն 10,000 ֆր. ստացեր է՝ Լէոն ԺԳ.ը դարմանելու համար։

—Հռոմի մէջ յանձնաժողով մը կազմուեցաւ որ ամբողջ աշխարհի հրաւէր պիտի կարդայ՝ Լէոն ԺԳ.ի համար հսկայ յիշատակարան մը կանգնելու ծննդավայրին՝ Քարբինէթօ գիւղին մէջ՝ Քարբէօ Լերան վրայ։

—Տոքտ. Լաբրոնի Ամերիկայէն հեռագիր մը ստացեր է, որով 10,000 տոլար կ'առաջարկուի՝ Պապին լանջաթաղանթէն հանուած հեղուկէն սրուակ մը ղրկելու համար։ Բժիշկը չէ պատասխանած։

Վիեննա.—Զրոյց կայ թէ Ֆրանց Եոսէֆ կայսրը հունգարական լեզուն մրցուցեր է բանակին մէջ։ Այդ լուրը եթէ ստոյգ է, Հունգարիոյ Երեսփ. Ժողովին մէջ վիճաբանութեանց խափանումները պիտի դադրին։

Ժընեվ.—Լէոպոլտ արքիդուքսը, այսօր, ամուսնացաւ Օր. Սամսովիչի հետ։

ՀՌՈՄ.— Իտալիոյ թագաւորը հոկտեմբերի առաջին կէսին Լոնտոն պիտի ուղեւորի։

ԲՍԲԻԶ.—Անգլիա ու Ֆրանսա որոշեցին Լա Հէյի իրաւարարական ատեանին յանձնել՝ իրենց միջեւ եղած վէճ մը, որպէս զի ապացուցանեն խաղաղութեան համար իրենց ունեցած փոխադարձ հակումը։

—Նիւ-Եորքի մէջ սեղանաւորական տաղնապ մը ծագեցաւ։ Երկու կարեւոր անձնութիւններ կը ծանուցուին։

ԼՈՆՏՈՆ.—Լոնտոնի թագաւորը հեռագրեց Ֆրանսական պատուիրակ Պ. տ'Էթուրնէլ որ Ռոնֆրանի թէ կը յուսայ որ Անգլիոյ ու Ֆրանսայի մտերմական յարաբերութիւնները աւելի պիտի հաստատուն ալխարհի խաղաղութիւնը։

—Ռուսիոյ ու Ճաբոնի միջեւ խառնաշփոթութեանց երկիւղը մտահոգութիւն կը պատճառէ հրապարակին։

ԲԱՐԻԶ.—Կ'ըսուի թէ Ճաբոն Ֆրանսայի միջնորդութիւնը պիտի ուզէ՝ Մանչուրիոյ մասին Ռուսիոյ հետ իր ունեցած անհամաձայնութիւնը կարգադրելու։

ՊՐԻՍԷԼ.—Պէլճիքացի զօրավար Պրիալմոն որ ամրոցներու շինութեան մասին մեծ ճարտարութիւնը ունէր, մեռաւ ութսուներկու տարեկան։ Բազմաթիւ հեղինակութիւններ ունի նոյն ճիւղին վրայ։

Ներքին Լուրեր

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ.—Մէնլիք գաւառակին գայմագամի օգնական անուանուեցաւ Կէօրիւճէի վաճառականներէն Թիմօ Մարքօ էֆ.։ Բալանա գաւառակին գայմագամի օգնական անուանուեցաւ Մէնլիք գաւառակին գայմագամի օգնական Թանաշ էֆ.։ Թէքվիր գաւառակին գայմագամի օգնական անուանուեցաւ Տիրպէքիրի կուսակալութեան արձանագրութեանց դիւանին պաշտօնեաներէն Ապտիւլմսիխ Հիլմի էֆ.։ Այդընի նահանգին Լչմէ գաւառակին գայմագամ անուանուեցաւ նոյն կուսակալութեան հետեւորդ պաշտօնեայ եւ Մելքիլի շրջանապարտ Ֆէրիտուն պէյ։

—Շէյխ-Իլ-Իսլամի Դրան վիճակագրութեանց ճիւղին տեսուչ անուանուեցաւ օգնականը՝ Մէհմէտ Սայիտ պէյ։

—Երկրորդ կարգի Օսմանիէ պատուոնշան տրուեցաւ Օսմ. Պանքային ընդհանուր հաշուակալ Պ. Օթօ Պրանտի։ Երկրորդ կարգի Մէճիտիէ՝ Պարսկի սեղբութեան դիւնուորներուն վերակազմութեան պաշտօնեայ գերմանացի Վէթէ զօրավարին եւ Հռոմի ոստիկանութեան տեսուչ Պ. Ճանսիի։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԶԵԿՈՒՑՈՒՄ.—«Շաբաթ իրիկուն Գերմանիոյ դեսպանատան գործակատար Պարոն Ֆոն Վանկէլէնայմ, Աթէնքի գերման դեսպան Ռութիպոր իւխանին հետ, որ զբօսական պատճառի համար Կ. Պոլիս կը գտնուի, Կայս. Պալատ հրաւիրուելով ճաշեց. յետոյ, Վեհ. Սուլթանին կողմէ չնորհուած արտօնութեամբ պատիւ ունեցան Ն. Վեհափառութեան ներկայանալու։»

ՄԱՀ ԾՈՎԱՑԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐԻՆ.—Ծովային նախարար Հասան Հիւսնի փաշա որ ժամանակէ մը ի վեր հիւանդ էր, երէկ գիշեր ժամ 3ին մեռաւ իր ծովակալական ապարանքին մէջ՝ Օրթաքիւղ։

—Ցուշարկաւորութիւնը այսօր կատարուելով մարմինը նաւով պիտի փոխադրուի եւ պիտի թաղուի այն դամբարանին մէջ զոր ինք չնչել տուած է քանի մը տարի առաջ Պոսֆոր Իսկէլէսիի մէջ։

—Հասան Հիւսնի փաշա որ Պոշնա Ատալը Հիւսնի փաշայի որդին է, ծնած էր եւմական 1247 թուականին յունուար 6ի գիշերը Կ. Պոլսոյ մէջ, որով 73 տարեկան էր։ Տասը տարեկանին մտաւ նաւային վարժարանը, ուրկէ վկայական ստացաւ։ Թուրքերէն լաւ գրող մըն էր եւ գիտէր նաեւ անգլիերէն ու յունարէն։ Տասնըվեց տարեկան եղած ատեն իբրեւ ճարտարագէտ մտաւ օսմ. նաւատորմիղ։ Քանի մը տարի վերջը նաւային տեղական ատիճան ստանալով, հետզհետէ բարձրացաւ եւ վարեց զանազան պաշտօններ։ Գնդապետութեան ատիճանին բարձրանալէն ետքը Օսմանիէ մարտանաւին հրամանատար եղաւ եւ պահ մը Լոնտոն դրկուեցաւ մասնաւոր պաշտօնով։ 1291ին

Պուլմը եւ գերման սէնտիքան ալ Պլայբրէյտերի պանքայէն ասդ. Շրվապախը։ Բոլոր սէնտիքաներուն միջեւ կատարեալ համաձայնութեան մը կը սպասուէր։ Աւստրիական սէնտիքան որ ամէնէն աւելի երկաթուղիի պարտաթուղթերէն կը շահագրգռուի, պիտի չմնար փոփոխութիւններ ձեռք բերել ի նպաստ նոյն պարտաթուղթերը ունեցողներուն։

ՎԻԵՆՆԱՅԻ լրագիրները կ'ըսեն թէ Պուլկարիոյ Ֆէրտինանտ իշխանը, մայրը եւ Բոպուրկի-Բոհարիի դերդաստանէն ուրիշ անդամներ, երկուշաբթի օրը, Բոպուրկ պիտի ժամանեն՝ Սաքս-Բոպուրկի Աւկուսթ իշխանին համար կատարուելիք տարեկան հոգեհանդիսին ներկայ ըլլալու։

ՊՈՒԼԿԱՐ ԱՍՊԱՏԱԿՆԵՐԸ. — Նոյն Ֆրայէ Բրեսէ կը ծանուցանէ թէ, կ'ըսէ Իզտամ, Պուլկարիոյ ասպատակներուն պետերը, խոստովանելով որ այլ եւս անկարելի է աւազակութիւնները ու չարագործութիւնները չարունակել, որոշեր են եւ կենալ խումբ կազմելէ եւ ասպատակութիւններէ։ Այդ որոշումը գոհունակութիւն պատճառեր է Սոֆիայի միջավայրերուն մէջ։

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՓՈՂՈՑՆԵՐԸ.—Կայս. Իրատէի մը համաձայն, պետական Խորհուրդին անդամներէն մէկին նախագահութեամբ պիտի կազմուի այն յանձնաժողովը որ պաշտօն ունի խորհրդակցիլ՝ զանազան տեղերէ ջուր բերել Կ. Պոլիս՝ փողոցները ոռոգելու համար։ Առեւտրական ու հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան արհեստներու անօրէն Խուլուսի պէյ որ Կ. Պոլսոյ ջուրի բնական աղբիւրներուն նկատմամբ ուսումնասիրութիւններ կատարած է, կարծիք կը յայտնէ թէ մէկ անդամաւան համար 25,000 ոսկի ծախք մը բաւական է Կ. Պոլսոյ փողոցները կանոնաւորապէս ոռոգելու համար։

ԱՆՈՇԾ ՋՈՒՐ.—Կայս. Իրատէ մը հրամայեց որ պետական Խորհուրդին անդամներէն մէկին նախագահութեամբ յանձնաժողով մը կազմուի՝ ջրամբարներու ջուրերը աւելցնելու եւ աւելի կանոնաւոր կերպով Կ. Պոլիս բերելու համար։ Այդ յանձնաժողովին նախագահ կարգուած է պետական Խորհուրդին անդամ Նազիֆ Սաւրուլի պէյ։

ԴԱՏԱԿԱՆ նախարարութիւնը որոշեց թէ երբ փոխանակագիր մը կամ հրամանի տուած մուրհակ մը, չընդունուելուն կամ չվճարուելուն համար նօտարութեան (մուգավէլաթ մուհարրիրլիկի) յանձնուի «բրոթէսթօ» ըլլալու նպատակով, չընդունողին կամ չվճարողին հաղորդուելու համար պարտաստուած գրութիւններէն տասնական դրուշ ծախք առնուի։

ՁԵՂՄՈՒՄ.—Տանուցուեցաւ թէ Կ. Պոլսոյ Թղթատարատան Նամակագրոյմի պաշտօնեային դրամարկղէն 1730 ոսկիի գողութիւն մը երեւան հանուած է։ Այդ դրամարկղը, յանձնաժողովի մը նէրկայութեամբ բացուելուն, այդ բացէն զատ, երեւան հանուեր են նաեւ փոխ տրուած նամակագրոյմի ու դրամի 1500 ոսկիի մուրհակներ, որոնց մէջ գտնուեր է նաեւ Թղթատարական քննիչ Մուսթաֆա էֆ.ի 8000 ղրշոց մէկ մուրհակը։ Ցանձնաժողովը մինչեւ հիմա այդ մուրհակներու պարունակած գումարներէն 20,000 ղրուշ գտնած է զանազան պաշտօնեաներէ։ Իզտամ կ'ըսէ թէ այդ վիճակը առաջ եկած է այն պարագայէն թէ ժամանակին գործողութիւնները օրինաւորապէս չեն կատարուած։

ՊՐՈՒՍԱՅԻ վաճառականներէն Գաբրիել էֆ. Քարբերդեան երեսուն տարուան մենաշնորհ խնդրած էր՝ Պրուսայի նահանգին մէջ օսլայի ու կօշիկի յատուկ փայտէ գամերու գործարան մը հաստատելու համար։ Ձեռնհաս պաշտօնատունը պատասխանած էր թէ առանց մենաշնորհի, կարգ մը արտօնութիւններով եւ մասնաւոր արտօնութեամբ մը կրնայ հաստատել այդ գործարանը։ Աղերսարկուն նորէն դիմում ըրած եւ դարձեալ մենաշնորհ խնդրած է, ըսելով որ իր նպատակն է օտար մրցումին արդելք ըլլալ եւ տեղական արհեստագործութեան զարգացմանը ծառայել։ Նաեւ թէ գործարանին, մեքենաներուն եւ գործիքներուն համար 8—10,000 ոսկի պիտի ծախսուի եւ թէ Ընկերութեան իբրեւ դրամագլուխ կարեւոր գումար մը պիտի յատկացուի։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ դեսպանատան պահակները՝ Լորէյ, հինգշաբթի օրը, Սինոպ ժամանելով հրամանատարը պաշտօնական այցելութիւն տուեր է կառավարիչին որ փոխադարձաբար պատասխաներ է։ Պահակաւորը նոյն օրուան իրիկունը Սամսոն ուղեւորեր է։

ՎԱՆԱՁ կուսակալութիւնը, նահանգին անասնոց սեռը բազմացնելու ու բարելաւելու համար, որոշեր է Խրիմի եղեր ու կովեր եւ ապանիական ոչխարներ բերել տալով երկրագործներուն բաշխել։

ՍԿԻԻՊԷՆ երէկուան թուականով կը հեռագրեն թէ Բուլգարիի նահանգապետ ընդհանուր քննիչ Հիլմի փաշա Ռաուսվիչթէ կը գտնուի։

ՊԷԼԿՐԱՏԻ ՕՍՄ. ԴԵՍՊԱՆԸ.—Արտաքին գործոց նախարարութեան յանձնուեցաւ կայս. այն գիրը, որով Պէլկրատի օսմ. դեսպան ՖէթՀի փաշա վերահաստատուած է իր պաշտօնին մէջ։ Այդ գիրը Պէլկրատ պիտի ղրկուի։

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ սպառազինմանց վերաբերութիւնը ծանոյց ամէն կողմ թէ Օսմանիէ Թէղգրէֆներուն նորերը մինչեւ որ տպագրուին, զինուորական սպառազինմանց համար քանական փարան առնուելով թէղգրէֆներուն վրայ արձանագրուին։

ՌՈՒԼԻՐԱ.—Սուրիական Տրիպոլսոյ մէջ կին մը քոլերայէ վարակուած ու քանը չորս ժամէն մեռած ըլլալով, առողջապահական Խորհուրդը, յունիս 9էն սկսեալ, հինգ օր քարանթինա, բժշկական քննութիւն եւ ապանեխում սահմանեց նոյն տեղին ժամանու�ներուն դէմ։

—Հալէպէն կը հեռագրեն թէ հինգշաբթի օր ձիսրը Շաւուրի մէջ քոլերայէ երկու դէպքեր պատահեր են։ Նոյն օրը Դամասկոսի մէջ՝ ութը դէպք ու հինգ մահ։ Երեքշաբթի օրը Համայի մէջ հինգ դէպք ու երեք մահ պատահեր են։

ԺԱՆՏԱՒՈՏ.—Աղեքսանդրիոյ մէջ հինգշաբթի օրը ժանտախտէ մէկ դէպք եւ Տիմաթի մէջ ալ մէկ մահ։

ՄԱՀՃՈՒՅՑԱԿ.— Յուլիս 5էն 11 կ. Պոլսոյ ու արուարձաններուն մէջ պատահած մահերու թիւն է 224, որոնց 129ը իսլամ (55 այր, 74 կին), 85ը՝ քրիստոնեայ (40 այր, 45 կին) եւ 10ը՝ հրեայ (4 այր, 6 կին)։

ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱՑ. — Պոլսոյ Սուլթան Ահմէտ թաղը սակաւին կ'ապրի Պոլուսցի խոնարհ Մէհմէտ որ հարիւր տասերեք տարեկան է։ Տարիէ մը ի վեր կուրցած է։

ՏԱՐՏԱՆԷԼԷՆ կը գրեն թէ արմիքներու տասանորդին վարձակալութիւնը աւարտեր է։ Բազմաթիւ խնդրանքներու հետեւանքով, անցեալ տարիէն հարիւրին երեսուն աւելի գինով մը վարձակալութեան տրուած է։ Բերքերը այս տարի թէ՛ առատ են եւ թէ լաւ։

ԱԻԱՁԱԿՈՒԹԻՒՆ.—Իզմիրէն կը գրեն Մոնիդհօրի թէ, անցեալ շաբթու, ութ լաղ աւազակներ էնկերէ գիւղին մէջ գիւղերանց յարձակեր են Թանաչաքիի տունը վրայ, բռնադատելով զայն 120 ոսկի վճարելու, բայց մերժողական պատասխան ստանալով, աւազակները տուն մտեր եւ սպաններ են երկու այր ու երկու կին որոնք փախչիլ կը փորձէին։ Իզմիրի կառավարիչ Բեռնիմ պէյ իմանալով, իսկոյն նոյն գիւղը գացեր է ոստիկան-զինուորներով եւ ձերբակալեր է աւազակները։ Այդ միջոցին խմացուելով որ զինեալ անձեր Փաշա Քէօյ ապաստանած են, Բեռնիմ պէյ հոն փութացեր է, բայց այդ անձերը, որոնք ծխախոտ մաքսանենգներ էին, փախեր են ձգելով իրենց ձիերը ու ծխախոտները։ Առանց դրաւուելով Ռէժիի վարչութեան յանձնուեր են։ Թղթակիցը կը գովէ կառավարչին գործունէութիւնը եւ կորովամտութիւնը։

ԳԱՅԼԻ ՅԱՐՁԱԿՈՒՄ. — Կէլիպոլուի Եէնիքէօյ գիւղին մօտ, անցեալները, խոշոր գայլ մը կը յարձակի Վասիլ Մանչուրանի անուն երիտասարդի մը վրայ որ արտին մէջ կ'աշխատէր։ Վասիլ ջանկն ցեց մը հանելով մէկ քանի անգամ կը զարնէ գայլին որ գետինը կը փռուի, սակայն գազանը ցաւէն կատղած նորէն կը յարձակի։ Կուրը նորէն կը սկսի եւ վերջապէս գայլը յաղթուելով վիրաւորվիճակի մէջ կը փախչի։ Քիչ մը անդին գազանը կը գտնուի անկենդան։

ԹԱՐԱԳԻՈՅ նաւամատոյցին մօտ Բէթալա օթէլը օրուն համար ծանուցուեցաւ թէ վար պիտի ու տեղը 80 սենեակնոց նոր օթէլ մը պիտի շինուի, երեք հազար ոսկիի գնուած է Թոքատլեան Մկրտիչ էֆ. կողմէ, Պ. Պէյքրէն որուն սեպհականութիւնը եղած էր պարքի փոխարէն։

ԳԱՐԱՄՈՒՍԱԼԻՆ կը գրեն թէ անցեալ երկուշաբթի Մէրտէկէօղի մէջ ձիր մը գործուեր է։ Տեղացի Վարդան անուն 22 տարեկան երիտասարդ մը մէկ քանի ընկերներով տեղ մը նստած ատեն, նոյն գիւղէն Թորոսեան Արթաքի, Սէմէրճեան Սմբատ եւ Պէյթեան Զատիկ ատոնց վրայ յարձակելով, ազդարարեր են որ այդ տեղէն հեռանան։ Վարդան ու ընկերները առանց ընդդիմութեան հեռացեր են, բայց Արթաքի ռէվոլվէր մը պարպեր է Վարդանի վրայ որ սիրտէն զարնուելով մեռեր է։ Սմբատ ու Զատիկ ալ դաշոյնով վիրաւորեր են Վարդանը։ Ոճրագործները ձերբակալուած են։ Ոճիրնութիւնը քննութեամբ հաստատեր է թէ Վարդան լաւ բարոյական տէր երիտասարդ մըն էր։

ԾՈՎԱՑԻՆ ԱՐԿԱԾ.— Երէկ առտու Շերքէթի 41 թիւ չոգենաւը Սկիւտարէն կամաքլ գացած ատեն Դրզ Գուլէի բացերը նաւակ մը ընկղմեց։ Նաւավարը ու մէջը գտնուող երկու ուղեւորներ խեղդուեցան։ Նաւակը ղոր կը վարէր Սիւրմինէլի Մէհմէտ, միւս չոգենաւին վրայ կ'երթար։ Շոգենաւը թէեւ քանի անգամ տուլեց եւ նշան տուաւ, սակայն նաւավարը ականջ չկախեց եւ ուզեց 41 թիւին առջեւէն անցնիլ։ Շոգենաւը ետ դարձուց անիւները, բայց նաւավարը նորէն յամառեցաւ։ 41 թիւը չէր կրնար շատ ետ երթալ, վասն զի ցամաք պիտի իջնար։ Ընդհարումը տեղի ունեցաւ։ Ուղեւորները տաքի եկան։ այդ կերպով նաւակը հաւասարակշռութիւնը կորսնցուց եւ շրջեցաւ։ Նաւավարը ու երկու ուղեւորները ծովը ինկան եւ հակառակ եղած օգնութեան ցանցառ եղան։ Ուղեւորներէն մէկին անունը Ահմէտ է՝ արհեստով մրդավաճառ որ կողով մը բալ կը տանէր Սկիւտար՝ ծախելու։ միւսին անունը յայտնի չէ։ Նաւավարը անցեալ տարի ալ նոյն յամառութեանը հետեւանքով Մախտուէի շոգենաւի մը զարնուելով «քամարթ»ի մը խեղդուելուն պատճառ եղաւ։

ԹՐԱՄՈՒԼԻ ԱՐԿԱԾ.—Իսլամ կին մը՝ 50 տարեկան, երէկ ժամ 7ին, Բանկալթիի բաղնիքին առջեւ Թրամուէյի կառքի մը տակ մնաց։ Անիւները վրայէն անցնելով ալ սրունքը կտրուեցաւ։ Կինը իսկոյն մեռաւ։ Կառապանը Մէհմէտ ձերբակալուեցաւ։ Այդ կնոջ գրպանէն երկու հատ հինգ փարանոց եւ եգիպտական երկուքնոց մը դտնուեցան։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՀԱՆԳԻՍՏ Տ. ՄԵԼՔԻՍԵԹԵԿ ՍՐԲԱԶԱՆԻ

(Հեռագիր Իզմիրի մեր թղթակցէն)

ԻԶՄԻՐ, 12/25 յուլիս.—Ժամ 10.30 (Ռ. Ե.).—Առաջնորդ Տ. Մելքիսեդեկ Սրբազան հանգեաւ ի Տէր իրիկուան ժամ 5.20ին (Ռ. Ե.)։ Ցուղարկաւորութիւնը վաղը պիտի կատարուի։

ԱՏՈՄ

* * *

Իզմիրի մեր թղթակիցը՝ Ատոմ, յուլիս 11 թուով, հետեւեալ մանրամասնութիւնները կը հաղորդէ Մելքիսեդեկ Սրբազանի հիւանդութեան վերջին օրերուն վրայ.— Սրբազան Առաջնորդ Հօր վիճակը երէկ եւ մանաւանդ այսօր ծանրացած է։ Երէկ հազիւ լիսուն տրամի չափ կաթ խմեց, այն ալ ստիպման տակ։ Երէկուընէ թրմրութիւն եկած է վրան, որ մինչեւ այս ժամուս կը շարունակէ։ Այսօր առաւօտնէ մինչեւ կէս օրը ժամ մը անցած՝ մնունդ բնաւ չէ առած (այսինքն միայն կաթ)։ Այսօր կէսօրին Հիւանդանոցի բժիշկներէն Տոքթ. Մաճառին հետ Սրբազան հիւանդին մօտ գացինք։ Տոքթ. Մաճառ ուշադրութեամբ քննելէ յետոյ՝ յայտարարեց թէ օր օրի կը տկարանայ Սրբազանը եւ ամէն յոյս կորսուած է։ Բազկերակը քննելով զարկը գաւառ 110, իսկ տաքութիւնը՝ 38.8։ Տաքութեան ազդեցութեամբը՝ Սրբազանը կը զառանցէ միշտ եւ մեծ դժուարութեամբ ու անհասկանալի լեզուով ցաւ կը յայտնէ թէ Պատրիարքարանը անպատասխանի թողած է իր քաջած հեռագիրը ի մասին կէսմրիւքեան Սրբազանի։

Սրբազանին ձայնը բոլորովին քաշուած է. ցաւերը ղգալու կարողութիւնը դադրած է։ Սրբազանին վերջին փափաքին եթէ կուզէ գոհացում տալ Պատրիարքարանը, պէտք է փութացնէ կէսմրիւքեան Սրբազանի առաքումը, զի Սրբազան հիւանդին վիճակը ծանր է եւ չեմ ալ կարծեր որ ներկայ տողերուս մինչեւ հրատարակութեան օրը Սրբազանին վտանգ մը չպատահայ։ Իր այս վերջին օրերուն մէջ, յիշողութիւնը տեղն է, սակայն եւ վախի մէջ է միշտ։ Տոքթ. Ջանելիս եւ Մաճառ կը յայտարարեն թէ Սրբազանը խաղաղ մահ մը պիտի ունենայ եւ եթէ ցաւդ կ'ապրի, պատճառը իր ֆիզիքական քաջառողջութիւնն է։

ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆ ՆՕԹԵՐ

Հանդուցեալ Տ. Մելքիսեդեկ Սրբազան հայ եկեղեցականութեան շատ ծանօթ դէմքերէն մէկն էր, թէ՛ իբրեւ գրական մարդ մշակ եւ թէ կարող բեմբասաց։ Ինքը ծնունդով թէեւ Ռուսահայ, բայց իր կեանքին մեծագոյն մասը Թրքահայ հասարակութեան մէջ անցուցած է։ Ծնած է 1836 նոյեմբեր 24ին Սիւնեաց Տաուշ գիւղը, իր նախնական կրթութիւնը ստացած է Սանանդի վանքին մէջ եւ 1849ին Ներսէսեան դպրոցը մտած է։ իր ուսումը աւարտած է Ներսէս Ե. Կաթողիկոսի օրով. աշակերտած է Պետրոս Շանլեանցի՝ որուն նկատմամբ մեծ համակրանք ցոյց տուած է։ Շանլեանցի մահուան առթիւ՝ Տ. Մելքիսեդեկ Սրբազան անոր կենսագրութիւնը գրած է։ Իր դպրոցական ընթացքը աւարտելէն յետոյ՝ գացած է Շուշի եւ հոն պաշտօնավարած է։ Աչխարհականի անունն է Գարեգին. իր ընտանութեամբ քաղցրամտոյր եւ բարեբարոյ ըլլալով՝ կրցած է շատերուն համակրութիւնը վաստակել։ 1866ին, երբ հանգուցեալ Տ. Դէորգ Կաթողիկոս Պոլիս կը գտնուէր, կը փափաքի եկեղեցական ձեռնադրուիլ, բայց Ն. Սրբազանութեան խորհուրդով նախապէս Երուսաղէմ կ'ուղեւորի, եւ հոն կը սկսի գրական աշխատութեանց պարապիլ։ Երուսաղէմի Ս. Յակոբայ վանքին ժառանգաւորաց վարժարանի տեսչութեան հոգը ստանձնեց։ հոն սկսած է ձեռնարկել Հայ եկեղեցական պատմութեան, նախապէս գրաւոր կերպով աշակերտաց դասաւանդելով, ինչպէս նոյն գիրքին յառաջաբանին մէջ ալ յիշած է։ Հոն գրիչ շարժած է նաեւ Սիոն կրօնական տմսաթերթին մէջ՝ իբր խմբագրապետ, նոյն թերթին մեծ գարկ տալով իր բարոյալից դրուածներով։ 1869ին վարդապետ ձեռնադրուած է, եւ դեռ արեղայ՝ արդէն բաւական հռչակ հանած է, այնպէս որ երբ դեռ նորեկ վարդապետ Պոլիս կուգայ, առաջին անգամ ըլլալով կը հրաւիրուի անդամակցիլ Ուսումնական Խորհուրդին։ Տ. Մելքիսեդեկ զանազան պատուաբեր պաշտօններու կը հրաւիրուի. իբրեւ նուիրակ թէ՛ Պոլիս եւ թէ Եւրոպա շրջած է. այդ առթիւ իր տպաւորութիւններն ալ հրատարակած է։ Պոլսոյ մէջ քարոզչական պաշտօններ վարած է բաւական ժամանակ եւ 1877ին Իզմիրի Առաջնորդ ընտրուած է. ամէնէն աւելի Իզմիրցիք մեծ համակրութիւն ցոյց տուած են. իր առաջնորդութենէն երկու տարի ետքը նոյն վիճակին վրայ եպիսկ. ձեռնադրուած է։ Տ. Մելքիսեդեկ Սրբազան մեծ ժողովրդականութիւն չունի համար ամէնէն պատուաբեր բանը կաթողիկոսական քանիստա հռչակուիլն է։ Սրբ 1884ին Տ. Ներսէս սրբազան կաթողիկոս կը հռչակուի, ինք ալ քանիստա կ'ըլլայ անոր հետ։ Տարի մը ետքը Տ. Ներսէս Սրբազանի հրաժարելէն ու մահուանէն յետոյ, 1885ին, կաթողիկոսական առաջին ընտրելին հաւակուած էր արդէն, սակայն Ռուսոյոյ հանգուցեալ Ալէքսանդր Գ. Զարը երկրորդ ընտրելին՝ Տ. Մակար Սրբազանը վաւերացուց։ Այս պատուաբեր պաշտօնին առթիւ Պոլսոյ բոլոր լրագիրները Տ. Մելքիսեդեկ սրբազանի գովեստը կարդացին այն ատեն, մանաւանդ Իզմիրի ամսաթերթը՝ Արեւելեան Մամուլ։ Այս պարագան Տ. Մելքիսեդեկ Սրբազանի բաւական սրտաբեկութիւն պատճառեց, որ այս առթիւ իր դժգոհանքը յայտնած է իր «Երկու խօսք» անուն գրքոյկով։ 1888 թուականին հրաժարելով Իզմիրի առաջնորդութենէն՝ Պոլիս եկած է, Գալատիոյի եկեղեցիին քարոզչութեան պաշտօնին հրաւիրուելով։ Գրեթէ 10 տարի պաշտօնավարեց հոն, միեւնոյն ատեն դասախօսելով Կեդրոնական վարժարանի մէջ։ 1896 ին պահ մը անդամակցեցաւ նաեւ առժամեայ Խառն Ժողովին, եւ նոյն տարին ընտրուած արդի կեդր. վարչութեան կրօնական Ժողովի ալ անդամ ընտրուեցաւ. սակայն Ն. Սրբազնութիւնը հրաժարեցաւ, ինչպէս նաեւ աւելի բարձր պաշտօններէ, ի մէջ այլոց Սսոյ կաթողիկոսական ընտրելիութենէն։ Հոսկ ապա 1898 ին դարձեալ Իզմիրի առաջնորդ ընտրուեցաւ, տեղացիներու խնդրանքին վրայ, եւ մինչեւ իր մահը շարունակեց այս պաշտօնը, երբեմն իրեն ուենենալով օգնական պատուական վարդապետներ։ Իր վերջին օրերուն՝ Ն. Սրբազնութիւնը փափաք յայտնած էր որ Տ. Մովսէս եպիսկոպոս Կէսմրիւքեան հոն ժամանակ մը պաշտօնավարէ, իբրեւ Առաջնորդական Փոխանորդ, ինչ որ Խառն Ժողովն ալ իր վերջին նիստին մէջ արդէն կարեւորը տնօրինած էր։ Հանգուցեալ Սրբազանը դրական ծանօթ դէմք մըն էր. ծանօթ են իր նամակներն ու Թղթակցութիւնները, որոնցմէ մէկ մասը հրատարակուած են, ուեւտարանական ոճով համեմուած։ Հայ եկեղեցիի հոգեւոր երգերուն վրայ իր հիացումը յայտնած է, եւ իր տնտրագին օրերուն՝ կարծես այդ երգերով իր մխիթարութիւնը գտած է, ինչպէս գեղեցկօրէն կը բացատրէ նոյն նամակներուն շարքին մէջ։ Ունի նաեւ մխիթարական գեղեցիկ նամակներ՝ իր բարեկամներուն ուղղուած, որոնց գրական գեղեցիկ նմոյշներ կը հանդիպուին։ Հեղինակած է Հին Կտակարանի պատմութիւն, երեսուներէմ պաշտօնավարած միջոցին։ Հանգուցեալը բարեփոխած եւ ընդարձակած էր տարիներ առաջ հեղինակած իր Հայ եկեղեցական պատմութեան հատորը, ի նորոյ լոյս ընծայելով զայն, հետեւողութեամբ զտնուած օտարազգի հեղինակներու։ Ն. Սրբազնութիւնը լեզուներու մէջ ալ հմուտ էր, ինչպէս Ֆրանսերէնի, Ռուսերէնի եւ Գերմաներէնի։ Հոգեւոր ատատանութիւնը Ն. Սրբազնութեան գրական վերջին գործն է։ Ն. Սրբազնութեան հոգեւոր գրութիւններէն է նաեւ իր պատասխանը Լէոն Ժ.ի կոնդակին։ Տ. Մելքիսեդեկ Սրբազանի կորուստը հայ Եկեղեցականութեան շարքին մէջ զգալի բաց մը կը թողու։

Ս. Պատրիարքը շաբաթ իրիկուն, հանդիսաւոր կերպով Պատրիարքարանէն առաջնորդուեցաւ Սկիւտար, Ս. Կարապետ եկեղեցին, Թաղ. Խորհուրդի անդամներուն եւ քարոզչին ընկերակցութեամբ։ Ն. Սրբազնութիւնը իր աղօթքը կատարելէ յետոյ, Եէնիմահալլէի Թաղային վարժարանը պտտեցաւ։ Երկի առաւօտ, Վարդավառի տօնին առթիւ, Ս. Պատրիարք Հայրը պատարագեց Ս. Կարապետ եկեղեցիին մէջ։ Ժողովրդական խուռն բազմութիւն մը եկած էր զանազան թաղերէ, մանաւանդ գաւառացի դասակարգը, որոնք այս եկեղեցիին վրայ մասնաւոր գուրգուրանք մը ունին, նկատելով իբրեւ Մշոյ Ս. Կարապետը։ Պատարագի միջոցին Պատրիարքը քարոզեց, բնական առնելով օրուան տօնի ընթերցուածէն «Ուրբի բարոյ է մեզ աստ լինել» խօսքը։ Նախ Թափոր լեռան սքանելիքը նկարագրեց եւ Պետրոսի զարմացումը յիշեց Քրիստոսի պայծառակերպութեան վրայ։ ապա Մովսէսի եւ Եղիայի երեւումը յիշելով՝ ներկայացուց այս երկու նախամարգարէները իբրեւ կենդանեաց եւ մեռելոց ներկայացուցիչներ։ Ն. Սրբազնութիւնը Քրիստոսի այս անօրինական յիշատակին ժամանակագրական կարգն ալ բացատրեց, այսինքն խաչելութենէն իր ութ ամիս առաջ։ Թափորի խորհրդաւոր յիշատակէն Ս. Պատրիարքը բարոյական մը հանեց, ըսելով թէ երջանկութիւնը ու տառապանքը անբաժան են մարդկային կեանքէն։ Ս. Պատրիարքը համառօտակի նկարագրեց մեր հին Վարդավառը, Լուսաւորչի ձեռքով Քրիստոնէական յիշատակին հետ միանալը, քրիստոնէութենէ առաջ Ինանկեան բաղինները եւ այժմեան Ս. Կարապետ միւնոյն վայրին մէջ գտնուիլը։ Ն. Սրբազնութիւնը Սկիւտարի Ս. Կարապետ եկեղեցիին վրայ անդրադառնալով՝ յիշեց նախկին Մշեցւոց հիմնարկութիւն մը ըլլալը։ Ապա ջերմբարեմաղթութիւններ ըրաւ Վեհ. Կայսեր թանկագին կենաց համար եւ մաղթանքներով վերջացուց քարոզը։ Պատարագէն յետոյ, Ս. Պատրիարքը հանդիսաւոր թափորով առաջնորդուեցաւ Խորհրդարան, որուն դրան առջեւ ալ կրկին բարեմաղթութիւններ ըրաւ Վեհ. Սուլթանին համար։ Խորհրդարանին մէջ արդէն Ն. Սրբազնութեան կը սպասէին Թաղ. Խորհուրդի անդամները, Ռէթէոս էֆ. Պէրպէրեան, Բարթող էֆ. Թէլեան, Սրիս էֆ. Ֆէսճեան, ուսուցիչներ, Ս. Խաչ եկեղեցիի Թաղ. Խորհուրդի անդամներէն ոմանք եւն։ Ս. Պատրիարքը Թաղ. Խորհրդարանին մէջ պահ մը հանդիսացաւ, եւ ընդունեց եկեղեցիին աշխատաւորներու այցելութիւնը։ Ս. Պատրիարք Հայրը հաղորդեց նաեւ Իզմիրի Առաջնորդ Տ. Մելքիսեդեկ Սրբազանի վախճանման հեռագիրը։ Ս. Պատրիարքը Թաղ. Խորհուրդի կողմէն ճաշի հրաւիրուեցաւ Սուրբէնեան եղբարց ընակարանը, ուր սեղան մը տրուեցաւ ի պատիւ Ն. Սրբազնութեան։ Շաբաթ գիշեր ալ Ս. Պատրիարքը հիւրընկալուած էր Սուրբէնեան եղբարց ընակարանին մէջ։

—Գատգիւղի Թաղ. Խորհուրդը գիւղին Ս. Թադէոս եկեղեցիին եւ Արամեան վարժարանին ի նպաստ, նուիրահանութեան մը ձեռնարկած է Պատրիարքական կոնդակով։ Այս նպատակով՝ թաղին ութը պատուաւոր անձերէ բաղկացած յանձնաժողով մը կազմած է, որ թաղեցիներուն դիմում պիտի ընէ, գոյացած արդիւնքով գնելու համար Արամեան վարժարանի անմիջապէս կից 600 քառակուսի չափ գետինը. իբրեւ պարտէզ անիկա մեծ կարեւորութիւն ունի վարժարանին։ Եթէ ուրիշի մը փոխանցուէր եւ հոն չենքեր չինուէին, թէ՛ առողջապահական տեսակէտով եւ թէ զանազան նկատումներով շատ անպատշաճ պիտի ըլլար վարժարանին համար։ Այս պատճառով, Թաղ. Խորհուրդը նուիրատուութեան արդիւնքին առանց սպասելու, սակարկած ու նոյն հողին տիրոջը կանխավճար մը ըրած է։ Սոյն նուիրատուութեան արդիւնքով, եկեղեցիին անմիջապէս կից խանութներուն վրայ ընդարձակ որսի մը չինութեան ալ պիտի ձեռնարկուի։ Սոյն սրահն ալ պիտի գործածուի թէ՛ իբրեւ ընդունելութեանց սրահ, եւ թէ իբրեւ կարեւոր սենեակներ, Թաղ. Խորհուրդին եւ եկեղեցիի պաշտօնեաներուն համար։ Եթէ նուիրատուութիւնը սպասուած արդիւնքը տայ, պիտի չինուի նաեւ նոյն սրահին ներքեւ մեծակալ խանութ մը, որ տարին 30 ոսկիի մօտ վարձք մը պիտի կրնայ բերել։ Սոյն նուիրատուութեամբ պիտի ներոգուի նաեւ եկեղեցիին գմբէթը, եւ պիտի չինուին կարգ մը ուրիշ մասեր։ Սոյն յանձնաժողովին անդամներն են Հեթում էֆ. Սէթեան, Մաղաք էֆ. Մաղաքեան, Միքայէլ էֆ. Սաթիսողմաֆ, Թովմաս էֆ. Կեսարեան, Երուանդ էֆ. Շնորհեան, Պետրոս էֆ. Համամճեան, Լեւոն էֆ. Գէորգեան եւ Արշակ էֆ. Սթամպուլեան, որոնք արդէն իսկ գործի ձեռնարկած են։

—Թնկրը Եավէր փաշա, իր նանգուցեալ ամուսնոյն յուղարկաւորութեան առթիւ, Ս. Թադէոս եկեղեցիին կողմէ տեղի ունեցած մեծարանաց արտայայտութեան համար, իր շնորհակալութիւնը յայտներ եւ այս առթիւ տասը ոսկիի նուէր մը ըրեր է եկեղեցիին։

—Սուրհանդակ կը գրէ թէ Բերայի Տ. Սահակ քահանայի անձնական վիճակին համար բողոքներ եղած ըլլալով, ուսուցիչ Տ. Մկրտեան Հայր քննութեան ձեռնարկեր է, որպէս զի տրուած տեղեկութիւնները եթէ հաստատուին, արդիւնքը տեղեկագրէ կրօն. Ժողովին, պէտք եղած տնօրինութիւնը ըլլալու համար։

—Խաչիւղի Գալֆեան որբանոցի վերաշինութիւնը արտօնող Կայս. բարեհամ Իրատէն շնորհուած է։ Աղջի օր խնամակալութեան անդամներէն Բարթող Թէլեան եւ Կարապետ Խաչատուրեան էֆէնտիները Խաչիւղ երթալով, հաղորդեցին այս ուրախարարի լուրը։ Շինութիւնները պիտի սկսին մօտ օրէն։

—Զէյթունի Գաւառական Խառն Ժողովը գրով մը խնդրած է Պատրիարքարանէն, որպէս զի իրենց գաւառին մէջ արհեստանոց մը բացուի, քանի որ այնչափ զգալի է անոր պէտքը։

—Մալկարայի դպրոցին շինութեան կայս. Ցէրմանը յանձնուեցաւ Պատրիարքարան, որպէս զի մօտ օրէն ղրկուի Մալկարա։

—Ս. Հայրապետի վճռով կարգալոյծ հրատարակուած Գրնճրլարցի Թադէոս Փափազեան անուն անձը Բարիզէն Վիէննա երթալով՝ հոն Պարսկաստանցի հիւանդ օրիորդի մը հաղորդութիւն կուտայ։ Օրիորդը երբ կ'իմանայ յիշեալին կարգալոյծ եղած ըլլալը՝ երկրորդ անգամ այցելելուն՝ երես կը դարձնէ։ Թադէոս Փափազեան այնպէս կը հռչակէ իր մասին թէ՝ Ս. Հայրապետը ներած է իրեն եւ հրաւիրած է Էջմիածին, ուր երթալու համար ճամբայ ելած է, ուստի ճամբու ծախքը հայթայթելու համար դրամական օժանդակութիւն կը խնդրէ հանդիպած տեղերու ազգայիններէն եւն.։ Յիշեալը, հիմա, Ռումանիա անցած է, շարունակելու համար իր խաչագողութիւնները։

—Ազգ. Հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւնը 1902 տարուան մատակարարութեան տեղեկագիրը ղրկած է Ս. Պատրիարքին։

—Ազն. Պարիկ էֆ. Կիւլպէնկեան այսօր մայրաքաղաքէս կը մեկնի, Եւրոպայի ջերմուկները երթալու համար։

Ս.ԶԳ. ԿԵՂՐ. ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Ազգ. Կեդր. Վարժարանի Խնամակալութիւնը կը ծանուցանէ որ վարժարանին նոր տարեշրջանը կը սկսի յառաջիկայ սեպտ. 1ին. ուստի Ա. կարգը մանել փափաքող աշակերտները կը հրաւիրուին ներկայանալ Գալատիոյ Խորհրդարանը, ամէն առաւօտ մինչեւ ժամը 4 (Ռ. Թ.) արձանագրուելու եւ ստանալու համար մտից քննութեանց ծրագիրը։ Մտից քննութիւնները պիտի կատարուին յառաջիկայ օգոստ. 25 Բ. եւ 26 Գ. օրերը։

(Խնամակալութիւն)

2—6

Այսօրուան Հեռագիրներ

(ԱԺԱՆՆ ՏԸ ՓՈՆՍՔԱՆԹԻՆՈՓԼ)

ՎԻԵՆՆԱ, 26 յուլիս.—Աւստրիոյ հարաւային կողմը կատարուած ռազմարարձերու պատճառն պատահած արկածներու մասին քանի մը լրագիրներ չտիպագրուած լուրեր հրատարակած ըլլալով Վիէննայի «Թէլեկրաֆէ-Բրէսբուրոնէնց-Պիւրօ» պատերազմական նախարարութեան կողմէ արտօնուած է յայտարարելու թէ Պիլէքի (Աւստրիոյ հարաւային կողմը) մօտ ռազմարարձերու ատեն տասնրմեկ մահեր պատահած են արեւազարէկ։ Իսկոյն կատարուած քննութենէն հաստատուած է որ ամէն միջոց ձեռք առնուած է դիւրացնելու համար։ Այդ ցաւալի միջադէպին պատճառն է օդին յանկարծական տաքութիւնը որ 22էն 40 աստիճանի բարձրացաւ, յառաջացման վերջին մասին ատեն։

ՊԼԷԿՐԱՏ.—Բեգրօ թագաւորը, նախարարներուն հետ, այս առտու, Թոդոլա գնաց

ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ
ԼՈՒԻԶ Ժ. ԲԻՍՄԱՋՕՂԼՈՒ
ԵՒ ԸՆԿ.

Ղալաթիա, Վոյվոտա փողոց, թիւ 2

Սոյն դրամատունը սեղանաւորական ամէն կարգի գործեր կը կատարէ, չէքեր կը հանէ Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներուն եւ արտասահմանի վրայ կտրոններ կը գանէ, փոխանակագիրներ կը վճարէ, տակարանի գործողութիւններ կը կատարէ, ամէն տեսակ արժէքներու դնում եւ վաճառում կ'ընէ, վիճակահանութեանց պարգեւներու ստուգութիւնը ձրի կը կատարէ, եւ այլն։

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ
ԱՄԵՆԱՀԻՆ ԵՒ ԱՄԵՆԱԿԱՐԵՒՈՐ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԻ ԱԳԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ
Զուս փոխադարձ, հիմնեալ 1845ին

1902 Յունուար 1ին եկամտաբերել գոյքը՝ ֆր. 1,506,000,000.

1901ին ապահովագրեալներու եղած փոխառութիւնները՝ ֆր. 34,000,000.

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ 600,000ին աւելի ապահովագրեալ ունի, որոնք կը կազմեն ընկերութիւնը, և որոնց կը պատկանի բոլոր շահերը։ 1901ին ապահովագրելոյ վճարուած շահաբաժիններու գումարը՝ ֆր. 17,500,000։

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔԻ տեղական բոլոր ինչեր հիմա ուրիշ որ և է ընկերութենէ կը յանձնուած բոլիսներէն աւելի անկոչմանդ և շահաւոր պայմանագրութիւն է, յանձնուած օրէն սկսեալ անվնաս է։ Ընկայ գրաստան, համբարդութեան, մահուան տեսակներուն և պատմութեան, անձնատուութեան և մինչեւ իսկ պատերազմի ռիսքեն։ Տեղական բոլիսը կ'երաշխաւորի փոխառութիւններ 3 տարի ապահովագրեալներուն հաշուի առնելու։ այս փոխառութեանց գումարները դատ դատ նշանակուած են բոլիսին մէջ. 30 օր պարտքատէր եւրոպացիներ վճարման համար ուսանց ստիպի, վճարումները դադրեցնելէն մինչեւ. 5 տարի վերջանին շարունակելու առանձնաշնորհում, յետաձգեալ ապահովագիրները 5 տա. 100 տոկոսով հանդերձ վճարելով. մէկ տարեվերջ ընելէ յետոյ եղաւանը կորուստ չկայ։ Ապահովագրութեան երկարաձգումը, բոլիսին մէջ նշանակուած ժամանակամիջոցի մը համար, տեղէն որ այդ ժամանակամիջոցին մէջ էջ մահ պատահի, ապահովագրեալ գումարը կը հասցուցուի ամբողջութեամբ, առանց հաշուի առնելու անվճար մնացած ապահովագիները։

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ 4 տա. 100 տոկոսաբեր պարտքեր ալ ունի. որ ուշխարհի մէջ ցարդ գտնուած պարտքերներէն ամէնէն աւելի նպաստաւորն է։ Աւելի մանրամասն նպատակաց համար դիմել։

Տնօրէնութիւն ի Թուրքիա
Ճ. ՈՒ. ՀՈՒԹՕՒ ԵՒ ԸՆԿ.
Գլխաւոր գործակալ
Ա. ՋՈՒՀԱՃԵԱՆ

Գալաթա, Հաւէթիոյ խան
Վայվոտա փողոց, Վէֆիկիա խան
Ղալաթիա

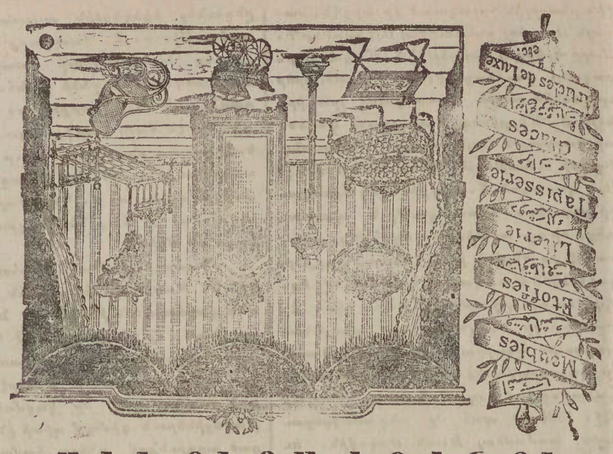

ԱԼԻ ՐԻԶԱ ԷՖԷՆԴԻ
Ղալաթիայի Հայոց եկեղեցիի դէմ թիւ 25
ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԿԱՐԱՍԵԱՑ

Ի՞ՆՉ ԿԵՐԾՆԵՍ ՏՂԵԿԻՍ

Տղաք երբ հինգ վեց ամսու ըլլան, մայրերը անոնց լաւ անդրադարձ ուտելիք գտնելու հետամուտ կ'ըլլան, ինչ որ շատ բնական է, ըստ որում, մայրական կաթը որչափ ալ առատ ու զօրաւոր ըլլայ, այլեւս անբաւական կը դառնայ տղոցն ուժովցնելու, երբ վեց ամսու ըլլան անոնք։ Բարիզի ամէնէն հռչակուած բժիշկը Տքթ. Ֆալիէր, նկատողութեան առնելով այս կարեւոր խնդիրը, երկար փորձերէ ու ջնջումներէ վերջ, յաջողած է հնարել տղոց համար առաջին կարգի սնունդ մը, ՖՕՍՖԱՐԻՆ ՖԱԼԻԷՌԻ անուամբ, որ Բարիզի, Լոնտոնի և Վիէննայի Բժշկական համալսարաններէն գնահատուելով, բոլոր քաղաքակիրթ աշխարհին մէջ ընդհանրացած է։ ՖՕՍՖԱՐԻՆ ՖԱԼԻԷՌԻՆ չոքալի պէս խիստ քաղցրահամ է և մինչեւ ոյժ մանակ վերջին աստիճան սննդարար ու կազդուրիչ. մայրական կաթին կրկին անգամը սնունդ կը պարունակէ, դոր ուտող տղաք կը սնանին, կ'ուժոնին, կ'ամրանին։ կը կայտառանան, շուտով ոտքի կ'ելլեն և առանց հիւանդանալու ակամայ կը հասնին։

Հաղարաւոր օրինակներ կ'ապացուցանեն որ ՖՕՍՖԱՐԻՆ ՖԱԼԻԷՌով մեծցող տղաք, քաջառոյգ, ուժեղ, զօրաւոր և կայտառ մարդիկ եղած են ապագային։

Ամէն հասակէ անձինք անհրաժեշտ է որ գործածեն այս սքանչելի սնունդը։ Մանաւանդ ծերեր, հիւանդութենէ ապաքինողներ, ծծմայրեր ու նիհարներ, որոնց վերջին ուժերնին ոյժ, սնունդ և կորով կու տայ։

ՖՕՍՖԱՐԻՆ ՖԱԼԻԷՌԻՆ կը ծախուի Կ. Պոլսոյ և գաւառներու մեծ դեղաբաններուն ու դեղի մթերանոցներուն մէջ։

19—26

ՖՐԼՑ. ԼԷՖԵԼԱՆՑ ԵՒ ԸՆԿ.
ՇՈՓԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Լիվերբուլի եւ Արեւելից միջեւ բանող օրց

Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս
Վիզոդրիան	10500	Ֆլավիա	3500
Առիէնեան	10500	Էմիրբրին	3500
Ֆէսդրիան	10500	Արդիրն	3000
Լանքասդրիան	9000	Աբեդրիան	3500
Ֆիլատէլֆիա	9000	Արապիան	3500
Գոլօմպիան	8000	Ամէնիան	2500
Ամրոնիան	8000	Անտուլուզիան	2500
Գասդոնիան	8000	Ալզասրին	2500
Ֆրանսիան	8000	Լէսպոս	2000
Ֆլէրնիան	8700	Մինեօ	900
Վալենիան	3700	Օգոստ	800
Ֆլամինիան	3700	Լիսպոն	88
Եգիպտոս	3500		

Ապրանքի տեսակներն կը լսնդրուին իրենց ապրանքն այլուր փոխադրելու կամ Ղալաթիոյ մաքսատունը հանելու համար ի բրնոց հրահանգը ստանալ։ Ապրանքներն ՀԵՆՔԱՆ 24 ԺԱՄ ԱՌԱՋ։

Առնչեալ տեսակներուն համար դիմել
ԷՖՖԱՐ ԼԱՖՈՆԻՆ
Ղալաթիա, քաղաքին մէջ,
Մաքսատունի հին ատոյտ

600

ՄՈՍ
ՇՈՓԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Լիվերբուլի Գօրսոյի, Միջերկրականի եւ Սեւ Ծովի միջեւ բանող օրցներ։

Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս
Բամսէգ	3000	Թիպս	2500
Անպիս	3000	Նէրեիս	2400
Թէյսը	3000	Օսայրիս	2250
Գեսմորուս	3000	Բէրա	2250
Նարոս	3000	Սֆինքս	2000
Սամանի	3000	Տաբրին	1500
Մարիօնիս	2500	Գիւլէտ	1500

Դիմել տա. Ժ. Վ. ՈՒԹՕՒ և ԸՆԿ.
Ուսթու խան
ՀԷՍՊՍ ՄԱՍ և ԸՆԿ.
194 Գալաթա. Սարայ. Լիմանատ։

ՆՈՐ ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ԼԱՌՈՒՍ
Ամէնէն կատարեալը, ամէնէն նորը, լուսագոյնը, եւ բոլոր Ֆրանսական հանրագիտարաններուն ամէնէն լաւ պատկերազարդուածը։

Նոր պատկերազարդ Լառուսը որ Ֆրանսայի մէջ խիստ մեծ յաջողութիւն մը ունեցած է, նպատակ ունի գոհացում տալ այն անձերուն որոնք կը փափաքին ունենալ փոքր Թուով հատորներով, լուրջ կատարեալ և իրականաբար նոր հանրագիտակ բառարան մը։ Ակնաւոր գրագէտներէ և գիտուններէ շարադրուած, նկատի առած է գիտութեանց և հմտութեան ամէնէն վերջին հիմերը, մարդկային գիտութեանց ամէն ճիւղերուն մէջ։ Միանգամայն կը պարունակէ բազմաթիւ պատկերներ ամենամեծ խնամքով պատրաստուած (նշանաւոր անձերու, արուեստի և հոյակապ շինուածներու, տարազներու և թիթերու, երկրաչափական պատկերներու, կենդանիներու և տունկերու, սեւ և գունաւոր աշխարհագրական քարտէսներ)։

Նոր պատկերազարդ Լառուսը 16 երեսնոց, իւրաքանչիւրը 50 սանթիմի տեսակներով կը հրատարակուի, և 1897 Ապրիլ 1էն իվեր շաբթէ շաբաթ լոյս կը տեսնէ։ Առ նուազն 400 տեսակ պիտի ըլլայ, որոնք 7 հատոր պիտի կազմեն. բաժանորդները կրնան, եթէ նախաձեռնար հանարին, գործը ընդունիլ 10 տեսակ բաղկացեալ անկազմ սեռիներով, անկազմ կամ կազմուած հատորներով, ինքնոյ հրատարակութենէն վերջ։ Առաջին երեք հատորները արդէն ծախու են։

Գայմանաւոր բաժանորդագիրը հետեւեալն է. { 198 ֆրանք ալանծին տեսակներով կամ սեռիներով եւ կամ Ռոթսչայլտ հատորով
{ 225 ֆրանք կազմուած հատորով, (demi-chagrin), կարմիր, սեւ կամ կանանչ,

Վճարումը կ'ըլլայ (Բարիզի վրայ մանցատներով) չորս անդամէն, իւրաքանչիւրը հաւասար, այսինքն վեց ամիսը անդամ մը, պայմանաւ որ առաջին վճարումը ըլլայ առաքումէն օրը։

Գայմանաւոր բաժանորդագրութեան գրուելով, առաքումը դիրքն կը մնայ ապագայ գիրքի բարձրացումներէ, նոյն իսկ եթէ աւելի ազդակներ ալ հրատարակուելու ըլլան։ 587

ԳՐԱՏՈՒՆ ԼԱՌՈՒՍ, Բարիզ, Մօնբառնաս փողոց, թիւ 17։ Ներքոյին 16 երեսնոց պրակ մը՝ իբր նմոյշ պիտի դրկուի ձրիաբար։

ՕՍՄ. ԱԳԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԻՄՆՈՒԱԾ
Վեհափառ Սուլթանին
Կայսերական Իրատով

Որ կը կրէ 2/14 Օգոստ. 1892
Թուականը
(20 Սէֆէր 1310)

Գործակալ, Գալատա կողմը Օսմ. Գանձայի մասնաճիւղը Եէնի Ճամի Հավուզը փողոց, Օսմ. Նամակատան դէմը։

ԱԳԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
Հրդեհի արկածներու, փոխադրութեանց եւ կեանքի վրայ

Ընկերութեան կեդրոնատեղին
Կ. ՊՈԼԻՍ Եէնի խան, Գալաթա
Գլխաւոր Ղալաթիա

Դերագործակալ Գալատայ կողմը Գ. Ի. Զաւօխա
Մարբուճեանը, Զարբոյը խան, թիւ 21

Ընկերութիւնը գործակալներ կը փնտռէ Թուրքիոյ այն ամէն քաղաքներու համար, ուր ներկայացուցիչ չունի։ 194

ՍԻՆԿԷՐ
ԿԱՑՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ ՀԱՆԹԱՑԹԻՂ
THE SINGER MANUFACTURING Ie.

Սինկէրի կարի մեքենաները զուտ անգլ. պողպատէ շինուած ըլլալով, իրենց տոկունութեամբ այնքան գնահատուած են, որ աշխարհիս ամէն կողմը տարածուած են եւ բոլոր ընտանիքները, դերձակներն ու կօշկակարները լոկ Սինկէրի մեքենայ սկսած են գործածել։ Սինկէր Ընկերութիւնը ցարդ 400է աւելի պատուոյ վկայական եւ շքադրամ ստացած է բոլոր ցուցահանդէսներէն։

Մանաւանդ բովանդակ Թուրքիոյ մէջ։

Սինկէրի մեքենաները կը ծախուին միմիայն Սինկէր Ընկերութեան վաճառատուներուն մէջ։

Բերա (1. Մեծ փողոց, Պօն Մարշէի դիմաց թիւ 343 եւ 343 կրկին
(2. » » Կալաթա Սէրայի դիմաց։
Կալաթա (1. Սինկէր խան Թիւնէլի եռեւ
(2. Թրամվայի կայարանին դիմաց։
Գոլիս (1. Սուլթան Համամ թիւ 2
(2. Սուլթան Պայազիտ, Թրամվայի կայարանին դիմաց թիւ 13։
Սկիւտար Զարէք պոյը, թիւ 120։

Դասերը եւ նորոգութիւնները ձրի։ Սինկէր Ընկերութեան կեդր. վարչատեղին կը գտնուի Բերա, Մեծ փողոց, թիւ 343 եւ 343 կրկին, Սարգիս պէյ Տիզուի տունը։

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈՓԵՆԱՒԱՐ
Ընդհանուր Հալի կ. Գալատայի եւ Սմիւռնայի

Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս
Ալպանս	1069	Գոմօ	1497	Գոգս	1011	Մարմօ	724	Բօգարիս	186
Ալէքս	3607	Գանկս	2906	Գրօտնս	1693	Մարէնկս	2273	Մարգս	1113
Ամոնէլս	1541	Գոբրս	895	Հիրս	773	Մարդէլլս	3709	Միրիս	1735
Արիոսգս	2271	Ֆիոս	4311	Հիտալկս	1581	Մէքսոս	3557	Միլիս	1193
Գասանս	1822	Ֆօմինս	937	Հինսու	3720	Մէլս	1057	Մրէգս	1200
Գորտոնս	1264	Ֆուրս	2383	Հորատիս	3600	Մօնդէպէլլս	1795	Թասոս	1328
Գրավս	1076	Ֆրաբս	1713	Հումպէր	595	Մուրիլլս	2419	Թ. Ուիլսըն	1546
Գրիլնս	841	Ֆինամս	504	Իակս	2354	Նէրս	1083	Թօրիս	3827
Գրֆֆալս	4431	Իպրս	2464	Խասնս	5540	Օհիս	4100	Թօլէտս	1470
Գէյրս	1671	Էյսորատս	1520	Ցիլնս	1086	Ոնդարիս	4036	Թորբիտս	487
Գարիբսս	1837	Էրազս	1841	Քէլսս	1053	Օրլանս	1335	Ուրանս	2429
Գասէս	1244	Ֆիտս	954	Քօլբինս	2307	Թալէքս	1637	Վասրս	1914
Գազս	1094	Ֆինլանտ	1828	Քօմս	1700	Բօլս	510	Վօլս	1289
Զիրակս	2729	Ֆլամինկս	849	Լէս	1053	Բիալիս	2229	Վօլիուրնս	2396
Սիսէրս	1831	Ֆրանչիսքս	4832	Լէբանոս	2272	Բինալս	1663	Տէտս	1850
Գլիս	2697	Գալիլէս	3060	Լիվօրնս	1843	Բօլս	1613	Զէրս	1200
Գոլրատս	4235	Գիրանս	1243	Լօրէնցս	3191	Բօմէս	1789		

Հարաւոյ չոգենաւը, նաւապետ Քրօֆթ, ընդհանուր վճառագով Հալէն հոս հասած է։

Մարտէս չոգենաւը, նաւապետ Պօքսոլ, ընդհանուր վճառագով Հալէն պիտի մեկնի ամսոյս 28ին,

Դիմել տա. գործակալս Ֆ. ՀԻԼՅ ԵՆԻՐՅՕՏ
Թիւ. 23—26. Գիւլիւք Մէյէթ խան, Գալատա 277

COMP RUSSE
Navigation à Vapeur et de Commerce
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈՓԵՆԱՒԱՑԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթուան երթեւեկութիւնները
Յուլիս
Գ. 15/28 Սեվաստարոլ ժամը 10ին միջօրէէ առաջ։
Տարտանէլ, Այնորոզ, Սելանիկ։ Իզմիր, Ռիոս, Թարապուլուս-Համ, Գէրլուն, Ծաֆա, Բուռլ-Սաիտ, Աղեքսանդրիա ժամը 4ին յետ միջօրէի։
Հ. 17/30 Օտեսսա ժամը 10ին միջօրէէն առաջ։
Շբ. 19/1 Մէթէլին, Իզմիր, Բիրէ. Աղեքսանդրիա, ժամը 10ին միջօրէէն առաջ։
Օտեսսա ժամը 2ին յետ միջօրէի։
Կիր. 20/2 Ինէգոլու, Սինոպ, Տամսոն, Սրտու, Գիրասոն, Տրապիզոն, Ռիզէ, Բաթում ժամը 8ին միջօրէէն առաջ։
Գուրկազ, Վառնա, Օսէսսա ժամը 3ին յետ միջօրի։

ՇՈՓԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐՈՓԵԱՆ ԵՒ ՀԵՔԵԱԿԱՆ
Ն. ԲԱՔԷԼ ԵՒ ԸՆԿ.
ՍԳԱՍՈՒԱՆ ՇՈՓԵՆԱՒԱՐ
Յուլիս 28ին Սիրոսի Մարսիլիէն։
Օգոստ 3ին Միցկիրէի Ամ. եղերքէն։
» 5ին Լիսեա Անկլիրէն։
ՇՈՓԵՆԱՒԱՐՆԵՐ
Յուլիս 29ին Սիրոսի, Սմիռնա. Տրապիզոն. Պաթում և Նովորոսիսք։
Օգոստ. 4ին Միցկիրէի, ուղ. Մարսիլիա։
Տամանք ուղղուին Բարիզի Կամերց
Առաջին կարգի 245 ֆրանք. Գ. կարգի 75 ֆրանք. Տեղեկութիւնները հոսանուն։
Գործակալին Քոչ Հանի Բարատին մ. 514 Թ. ՈՒԼԳՈՒՆ։

ՔՈՒՆԱՐԴ CUNARD
ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈՓԵՆԱՒԱՑԻՆ
Որ ամիսը երկու անգամ կը բանին
Լիվերբուլի եւ Արեւելից միջեւ

Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս
Իվերնիա	18900	Սիլվանիա	5598
Ցարսանիա	18900	Քանարդիա	4841
Լուբանիա	12950	Վերլա	3229
Լամբանիա	12950	Բավլա	2945
Ղուլիանիա	8845	Թիրնա	2936
Ուսպրնա	8128	Միրբիա	2935
Էթրուրիա	8120	Սամարիա	2358
Սերվիա	7392	Ալէբոս	2181
Ուրանի	7269	Եէրպուլկ	1611

Դիմել տա. ՋՈՒԼ և ՍԻԷԳՐ
Joly et Seagor
Մէյմանէթլի խան, Քիւ. 6, 7, 8. Գալատա
Գլխ. Քարտ Գալատայի գրասենեակ։ 25

Աբոնատէր ՋԱՐԵՀ ԵՈՒՍՈՒՖԵԱՆ

ԷՄԿԷ ՇԷՀԻՐ ԷՆԿԻՒՐԻԻ ԳԻՇ

ԵՐԹ Կառ.: Թ. 122 Խառ. Առտու	ԿԱՑԱՐԱՆ	ԴԱՐԱՁ Կառ. Թ. 121 Խառ. Իրկն.
Ժ. Վ.		Ժ. Վ.
12 —	մկն. Էսկի Շէհիր ժմ.	10 —
12 44	» Աղ Գուլար »	9 18
1 24	» Ալբիւ Քէյ »	8 46
2 4	» Գէյլիք Ախսար »	7 58
3 9	» Սարիքէյ »	7 1
3 58	» Գիւէք »	6 4
4 35	» Սասիլէր »	5 27
5 9	» Գէյլիք Քէսթրիւ »	5 —
6 3	» Բօլաթլի »	4 16
7 21	» Մալի Քէյ »	2 49
8 15	» Սէնէան Քէյ »	1 47
9 —	ժմ. Էնկիւրիւ մկն.	1 —
Երկն.		Առտ.

ԱԼԱՇԵՀԻՆՏԷՆ ԳԷՕԹԱՀԵՍ

ԵՐԹ Կառ. Թ. 322 Խառ. Առտու	Թ. 324 Խառ. Իրկն.	ԿԱՑԱՐԱՆ	ԴԱՐԱՁ Կառ. Թ. 321 Խառ. Առտու	Թ. 323 Խառ. Իրկն.
Ժ. Վ.	Ժ. Վ.		Ժ. Վ.	Ժ. Վ.
1 5	11 15	մկն. Ալաշեհիր ժմ.	12 30	10 35
1 25	11 35	ժմ. Գէյճանլար մկն.	12 10	10 15

ՀԱՄԻՏԻՒ—ԱՏԱ-ԲԱՂՋԱՐ

ԵՐԹ Կառ. Թ. Խառ. Առտու	Թ. 426 Խառ. Իրկն.	ԿԱՑԱՐԱՆ	ԴԱՐԱՁ Կառ. Թ. 425 Խառ. Առտու	Թ. Խառ. Իրկն.
Ժ. Վ.	Ժ. Վ.		Ժ. Վ.	Ժ. Վ.
	5 56	մկն. Համիտիէ ժմ.	4 35	
	6 14	ժմ. Աստ-Բաղջար մկն.	4 17	

ԹԵՐԹՕՆ "ԱՐԵՒԵԼՔ"ի (101)

ՓՈՐԹԻՒՆԷ ՏԻՒ ՊՈՒԱՆՈՊԷ

ԿՏՐՈՒԱԾ ՁԵՌՔԸ
ԺՕՐԺԷԻ ՇԱՆԱՍԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Թ.

—Ինծի այնպէս կ'երեւի թէ ուշխարհիկ կնոջ մը երեւոյթը, լեղուն ու ձեւերը ունի։ Մնաց որ դուք ըսիք ինծի։ Իսկոյն հաւատացի ձեր խօսքին։

—Ամէն աւելի չողոմիչ բան չկայ ինծի համար, բայց խոստովանեցէք որ հիմա գիտէք թէ ո՛ր ատիճան ճիշդ է այդ կէտը։

—Կը խոստովանիմ թէ հոս գտնուող պէրոնի մը քիչ մը առաջ ինծի կը պնդէր որ ձեզի հետ ընթացած էր դիւերային ճաշարանի մը մէջ. այնպէս ենթադրելի թէ կը պարծենար։

—Բնա՛ւ։ Ճիշդ է ըսածը։

—Նաեւ իրա՛ւ է թէ այդ դիւերային ընթրիքին մէջ ձեզի կ'ընկերանար օտարական մարդ մը, ինչպէս այս իրիկուն... միայն թէ Պէրթ Վէրիէ կը պնդէ որ միեւնոյն անձը չէր։

—Պէրթ Վէրիէ իրաւունք ունի։ Միւսը մեկնեցաւ յաջորդ օրը այն դիւերուան, երբ չորս հոգի ընթրեցինք։

—Կրո՛ղ, դուշեց Մաքսիմ զուարթօրէն. ահա՛ ինչ որ կը նշանակէ անկեղծ ըլլալ։ Պէրթ ալ սիրային հաւատարմութիւն չունի։ Սքանչելապէս իրար կը հակնաք։ Ու մտովի կը հարցնեմ թէ ինչո՛ւ համար դայն չճանչնալ կը ձեւացնէք։

—Ա՜հ, ներեցէք, սիրելի պարո՛ն... Անցեալ օր ձեր անունը ըսիք, բայց կը խոստովանիմ որ բոլորովին մոռցայ դայն։

—Մաքսիմ Տորժէր։

—Լէ՛հ, սիրելի պարո՛ն Մաքսիմ, ինծի հաճոյ թուած է ինքզինքս դուրս նետել այն ընկերութենէն, ուր դաստիարակուած եմ, բայց չեմ ուզեր յարաբերութիւնն ունենալ անկանոն կեանք վարող այն կիներուն հետ, որոնք դռնապանի խցիկի մը մէջ ծնած են։ Անգամ մը դիպուածաւ հանդիպեցայ այդ կնոջ... Նոյն իսկ շատ զուարճացուց դիս։ Բայց ամենափոքր փափաք մը չեմ զգար չփուելու ոչ այդ կնոջ եւ ոչ ալ իր նմաններուն հետ։

—Ուրեմն դուք չէք վերադարձիր այդ շաբաթանդիրներու դասակարգին։

—Ո՛չ, եւ նոյն իսկ չեմ նմաներ անոնց, սա տարբերութեամբ որ սիրային արկածներն են որ կուգան դիս կը գտնեն։ Օրինակի համար, սէրիկնկ գացած էի, առանց չար դիտումի, այլ պարզապէս չմկելու համար։ Բացառաբար, աղտոտութեան մէջ քանի ժամեր ունէի իմ առջեւս։ Կ'ուզէի այդ ժամերը նուիրել զբօսանքի մը՝ որուն վրայ կը խնդիանամ։ Ու գտնուեցաւ անոր գործ մարդ մը որ սիրային յաղթանակ մը տանիլ ուզեց իմ վրաս։

—Այդ փորձը չյաջողեցաւ, ըսաւ Տորժէր ծիծաղելով։ Երեսի վրայ ձգեցիք դիս, եւ եթէ երեք բարեբասիկ գաւազանը չուենենայի այս իրիկուն թատրոն դալու, բնաւ բաղդ չպիտի ունենայի ձեր երեսը տեսնելու։

—Տասնրիսնդ օր յետոյ պիտի տեսնէիք դիս, եթէ նեղութիւնը յանձն առնէիք իմ բնակարանս հանդիպելու կամ գրելու ինծի։

—Ինչո՞ւ համար տասնրիսնդ օրէն։

—Որովհետեւ գիտէի թէ իմ տէրս պիտի մեկնէր այն ատեն։

—Եթէ կանխաւ ըսած ըլլայիք այդ բանը, այնքան կանուխ չպիտի ներկայանայի ձեր տունը։

—Եւ ի լրումն դժբախտութեան, տէրս ընդունած է ձեզ։

—Դժուարաւ ճանչցայ դայն, երբ ա՛ւան-սէնին մէջ կը գտնուէր։ Այս առտու ձեր դռնապանը կարծեցի դայն։

—Իրա՞ւ կ'ըսէք։ Ա՜հ, վերջին ատիճան զուարճալի է ատիկա, բայց շատ բնական։ Անհելի մարդ մըն է անիկա։

—Ու երեւոյթէն դատելով՝ նախանձոտ ալ, այնպէս չէ՞։

—Այս իրիկուն ճանչցա՛ դիս, որովհետեւ առաւ քալեց։

—Ձտեսաւ ձեզ։ Միայն ինծի կը նայէր։ Եւ եթէ ձգեց գնաց, պատճառը սա է որ իր նախանձէն աւելի զօրաւոր կիրքի մը անձնատուր եղած է... խաղտմոլութեան։ Զէք երեւակայեր թէ որքա՞ն կ'օրհնեմ սպաքինն աղջիկը. անոր շնորհիւ միայն յաճախ առանձին կը մնամ։ Այսպէս, այս իրիկուն, ժամը տասնին, մեծագումար թղթախաղի մը հրաւիրուած ըլլալով, ժամը իննուկէսին աղատեցայ իր ներկայութենէն։

—Մինչեւ վաղը։

—Հաւանաբար. բայց չեմ վստահիր առնոր վրայ։ Երբեմն մեծ գումարներ կը շահի, բայց կեծի է։

—Կը տեսնեմ որ ոչ մէկ բան կը պակսի, ձեր արտամարդանքին մասնուելու համար։

—Սրտանց, սիրելիս։ Կը հանդուրժեմ անոր, որովհետեւ յաճախ կը բացակայի, բայց ինծի այնպէս կուգայ որ երկար ատեն չպիտի կրնամ հանդուրժել։ Կ'ուզեմ անկախ ըլլալ, եւ մարդ հարստութեամբ միայն կրնայ հասնիլ այդ նպատակին։ Հիմա անկախ եմ։ Օրին մէկը պիտի բաժնուիմ այդ վայրենիէն։

—Ռո՞ւս է, այնպէս չէ՞։

—Զեմ գիտեր եւ չեմ ալ հետաքրքրուիր անոր ազգայնութեամբը։ Քարաթեան լերանց մէկ խոռոչին մէջ ծնած ըլլալու է, որովհետեւ արջու բնաւորութիւն ունի։

—Ժուֆրուա փողոցի բնակիչները կ'ըսեն թէ մարդ չընդունիր եւ կը մնանի իր բնակարանին նկուղին մէջ մթերուած պաշարով։

—Շա՛տ լաւ. դրացիները հարցաքննէք։ Անդադտանապտութեան այդ վերջին չտիպանցութիւնը կը պակսէր, ան ալ ի դարձ դրեր էք։ Բայց շնորհք կ'ընէք ինծի ըսելու թէ ինչո՞ւ համար այնքան կը զբաղիք իմ վրաս։ Պիտի առարկէք թէ սիրահարուած էք ինծի։ Ստան պիտի ըլլաք։ Ինչ հարկ, քանի որ լաւ գիտեմ թէ չէք սիրեր զիս։ Հաղիւ կը ճանչնաք։ Մնաց որ զօրաւոր պատճառներ ունիմ հաւատալու թէ ուրիշ մը կը սիրէք։

Պատեհ առիթ մը կը ներկայանար, ապարանջանին վրայ խօսելու համար, որուն ակներեւ ակնարկութիւն կ'ընէր Թիւգերը։ Բայց Մաքսիմ յարմար դատեց որ ատենը չէր հասած մեծ հարուածը տալու. կ'ուզէր ժամանակ չտալ։ այս պատճառաւ ծրագիր մը կ'որոճար, այդ իրիկուն իսկ գործադրելու մտադրութեամբ։

Սակայն, իր ալքերով կը հետեւէր կնոջ ձեռքերուն շարժումին, ու կը հասատէր թէ անոնց դիւրութիւնը բնաւ ենթադրել չէր տար որ Շարլերի մօտ յօրինուած ըլլար անոնցմէ մէկը։

—Բան մը չպիտի ըսեմ ձեզի. անօգուտ պիտի ըլլայն իմ բողոքներս, քանի որ ինծի հաւատալու տրամադիր չէք երեւար։ Բայց ընդհուպ պիտի ապացուցանեմ թէ սիրտս ազատ է։

—Նորէն մտադրութիւն ունիք երթալու տան առնել Ժուֆրուա փողոցի ան դուռը, դուշեց կինը։ Իմ մարդակեր ճիւաղիս կողմէ զիս լափել տալ կը նշանակէ ատիկա։

—Մի վախնաք։ Տրուած պատուէրը պիտի յարգեմ եւ ձեզ տեսնելու համար, պիտի ապասեմ որ այդ Պարպ-Պլէսն ճեպընթաց կառախումբը նստի։ Բայց ինչո՞ւ համար այս իրիկուն չըլլայ, քանի որ պաքարայով զբաղած է ան եւ չի կրնար գալ ձեզի հետ ընթրել։

—Իրաւ որ աշխարհիկ կնոջ մը տեղ կը դնէք զիս, ըսաւ սէրիքնկի հրաշագեղ կինը։

(Շարունակելի)